

Asia: VN/2245/2020

Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi tekijänoikeuslain ja sähköisen viestinnän palveluista annetun lain 184 §n muuttamisesta

Vastaajan rooli ja toimiala. Valitse parhaiten kuvaava

1. Tekijä tai esittävä taiteilija (ml. näitä edustavat yhdistykset ja muut organisaatiot)

Muu luova ala, mikä? [Luovan työn tekijät ja yrittäjät LYHTY on yhteistyöverkosto, jonka tehtävänä on edistää luovan alan toimintaedellytyksiä Suomessa. Sen jäseniä ovat seuraavat luovan alan järjestöt: Audiovisual Producers Finland – APFI ry, Forum Artis – valtakunnallisten taiteilijajärjestöjen yhteistyöjärjestö, Gramex äänitemusiikin tekijänoikeusjärjestö ry, Kirjallisuuden tekijänoikeusjärjestö Sanasto ry, Kopiosto ry, Musiikkituottajat – IFPI Finland ry, Suomen elokuvatoimistojen liitto ry, Suomen Musiikkikustantajat ry, Suomen Muusikkojen Liitto ry, Suomen Säveltäjät ry, Säveltäjien Tekijänoikeustoimisto Teosto ry, Suomen Musiikintekijät ry, Tekijänoikeuden tiedotus- ja valvontakeskus ry – TTVK sekä Visuaalisen alan taiteilijoiden tekijänoikeusyhdistys Kuvasto ry.]

2. Sisältöteollisuus (ml. näitä edustavat yhdistykset ja muut organisaatiot)

Muu luova ala, mikä ala? [Luovan työn tekijät ja yrittäjät LYHTY on yhteistyöverkosto, jonka tehtävänä on edistää luovan alan toimintaedellytyksiä Suomessa. Sen jäseniä ovat seuraavat luovan alan järjestöt: Audiovisual Producers Finland – APFI ry, Forum Artis – valtakunnallisten taiteilijajärjestöjen yhteistyöjärjestö, Gramex äänitemusiikin tekijänoikeusjärjestö ry, Kirjallisuuden tekijänoikeusjärjestö Sanasto ry, Kopiosto ry, Musiikkituottajat – IFPI Finland ry, Suomen elokuvatoimistojen liitto ry, Suomen Musiikkikustantajat ry, Suomen Muusikkojen Liitto ry, Suomen Säveltäjät ry, Säveltäjien Tekijänoikeustoimisto Teosto ry, Suomen Musiikintekijät ry, Tekijänoikeuden tiedotus- ja valvontakeskus ry – TTVK sekä Visuaalisen alan taiteilijoiden tekijänoikeusyhdistys Kuvasto ry.]

3. Välittäjät (ml. näitä edustavat yhdistykset ja muut organisaatiot)

-

4. Työntekijä- tai työnantajaliitto

-

5. Kulttuuriperintöorganisaatio (ml. näitä edustavat yhdistykset ja muut organisaatiot)

-

6. Opetus- ja tutkimusalan organisaatio

-

7. Julkinen sektori

-

8. Kansalainen, kuluttaja tai muu loppukäyttäjä (ml. näitä edustavat yhdistykset ja organisaatiot) tai muu yhteisö

-

Yleistä. Valitkaa jokin näistä, ellei esityksestä ole tarkempaa lausuttavaa

Valitkaa jokin näistä, ellei esityksestä ole tarkempaa lausuttavaa. Jättäkää tällöin vastaamatta tätä seuraaviin kysymyksiin.

-

1. Kysymyksiä esityksestä kokonaisuudessaan

Esityksellä pyritään modernisoimaan tekijänoikeutta ja saattamaan se paremmin vastaamaan digitaalisen ajan vaatimuksia. Onko esitys kokonaisuudessaan oikeansuuntainen?

Ei. Perustelkaa halutessanne lyhyesti: [Selvyyden vuoksi toteamme, että Lyhty ottaa omassa lausunnossaan kantaa HE-luonnoksen ehdotettuun 6 a lukuun sekä ehdotettuihin 14, 23 ja 64 b §:iin. Lyhdyn jäsenjärjestöillä on näiden ohella kantoja myös muihin kohtiin, joita ne kommentoivat omissa lausunnoissaan. Tahdomme julkituoda yleisen kritiikkimme luonnoksen sisältämästä DSM-direktiivin 17 artiklan implementointiesityksestä. Pykäläkohtaiset huomiomme sisältyvät kohtaan 10. Artiklan 17 implementoinnilla tulisi saattaa voimaan se osa direktiivistä, joka puuttuu ns. arvokuiluongelmaan (eng. value gap). Arvokuiluksi kutsutaan sitä, että YouTuben tyyppiset verkkosisällönjakopalvelut voivat halutessaan levittää verkossa sisältöä sopimatta ja maksamatta mitään sisällön tekijöille ja tuottajille. Arvokuiluongelma on syntynyt, kun verkkosisällönjakopalvelut ovat voineet väittää, että vuoden 2001 sähkökauppadirektiivissä passiivisten aineiston säilytyspalvelujen suojaksi luotu "safe harbour" -vastuunrajoitus koskisi myös aktiivisesti toimivia julkaisupalveluja. Verkkosisällönjakopalvelut ovat siten voineet mennä piiloon kuluttajan selän taakse siirtämällä sopimusteksteillään tekijänoikeudellisen vastuun palvelun käyttäjille eli sisältöä palveluun lataaville tavallisille ihmisille. Euroopan unionin lainsäätävä puuttui ongelmaan säätämällä DSM-direktiivin artiklan 17. Se määrää, että tällaiset alustapalvelut – verkkosisällönjakopalvelut – ovat itse vastuussa siitä aineistosta, jota niissä julkaistaan. Ideana on, että tämä vastuu kannustaa palvelut hoitamaan tarvittavat tekijänoikeusluvut kuntoon, mikä on sekä palvelussa sisältöä julkaisevan kuluttajan että julkaistun sisällön tekijöiden yhteinen etu. Direktiivin 17 artikla on asiassa selväsanainen. Sen 1 kohdan mukaan "[J]äsenvaltioiden on säädettävä, että verkkosisällönjakopalvelujen tarjoaja suorittaa tässä direktiivissä tarkoitettua yleisölle välittämisen tai yleisön saataviin saattamisen, kun se antaa yleisölle pääsyn käyttäjiensä palveluun lataamiin tekijänoikeudella suojattuihin teoksiin tai muuhun suojattuun aineistoon. Verkkosisällönjakopalvelujen tarjoajan on sen vuoksi saatava lupa direktiivin 2001/29/EY 3 artiklan 1 ja 2 kohdassa tarkoitetuilta oikeudenhaltijoilta, esimerkiksi tekemällä lisensointisopimus, jotta se voi

välittää teokset tai muun suojatun aineiston yleisölle tai saattaa ne yleisön saataviin.” DSM-direktiivin mukaan Suomen tulee määrittää, että artiklassa tarkoitettu verkkosisällönjakopalvelu suorittaa itse aineiston yleisölle välittämisen tai saataville saattamisen. Tämä tekijänoikeuslain vakiintunut määritelmä tuo niille suoraan täyden vastuun julkaisusta ja edellyttää luvan hankkimista. Lausuntokierroksella oleva esitys on tältä osin direktiivin vastainen. Esitys laiminlyö sen säätämisen, että verkkosisällönjakopalvelu suorittaa yleisölle välittämisen tai saataville saattamisen. Tästä laiminlyönnistä seuraa, että implementointiesitys lähtee virheelliseen suuntaan eikä vastaa direktiiviä, ei toteuta sen tavoitteita ja tekisi Suomesta täysin omanlaisensa lainsäädännön saarekkeen EU-alueella. Luonnos sivuuttaa direktiivin 17 artiklan sisäisen systematiikan ja EU-lainsäätäjän huolellisesti muotoileman rakenteellisen tasapainon. Tämä laiminlyönti ja luonnokseen sisältyvät direktiivin vastaiset ratkaisut johtaisivat tosiasiasa siihen, että luovien alojen omaisuudensuoja ja mahdollisuus lisensoida aineistot direktiivin tavoitteena olevilla tasapainoisilla markkinoilla vesitetään verkkosisällönjakopalveluiden eduksi. Direktiivi on pantava voimaan Suomessakin niin kuin se on tarkoitettu. HE-luonnoksen huolellisen analyysin jälkeen ja verrattuamme ehdotettuja pykälää direktiivin 17 artiklaan ja sen vaatimukseen johtopäätöksemme on, että lakiehdotuksen 6 a luku on valmisteltava kokonaan uudelleen ja siihen sisältyvät pykälät, mukaan lukien ehdotettu 23 §, kirjoitettava uudelleen.]

Esityksessä pyritään saavuttamaan oikeudenmukainen tasapaino tekijöiden ja esittävien taiteilijoiden, sisältöteollisuuden ja muiden kaupallisten toimijoiden sekä yhteiskunnan (ml. kulttuuriperintölaitosten, oppilaitosten ja kansalaisten ja loppukäyttäjien) etujen välillä. Onko esitys kokonaisuudessaan tältä osin oikeasuuntainen?

-

Puuttuuko esityksestä kokonaan jotain sellaista, mistä olisi tarpeen säätää tässä yhteydessä? Mikä?

-

2. Kysymyksiä tekstin- ja tiedonlouhinnasta (TekL 13 b §, DSM-direktiivin 3 ja 4 artikla)

Tekijänoikeuslakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 13 b § kappaleen valmistamisesta tiedonlouhintaa varten. Pykälällä pannaan täytäntöön DSM-direktiivin 3 artikla (tiedonlouhinta tieteelliseen tarkoitukseen) ja 4 artikla (tiedonlouhinta yleiseen tarkoitukseen). Mikä on kantanne ehdotettuun ratkaisuun?

-

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia.

-

3. Kysymyksiä teosten käytöstä opetustoiminnassa ja tieteellisessä tutkimuksessa (TekL 14, 18, 19 a, 21, 50 c, 64 c §, DSM-direktiivin 5 artikla)

a. Teosten käyttäminen opetustoiminnassa ja tieteellisessä tutkimuksessa (TekL 14 §:n 1 ja 4 momentti)

Vastustamme

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

Teoksista saa nykyisin valmistaa kappaleita opetuskäyttöön ja tieteellisen tutkimukseen sopimuslisenssillä. OKM esittää, että siitä luovutaan ja tilalle tulee täysi oikeudenrajoitus, jonka kompensoimiseksi valtio maksaisi korvausta 19 a §:n mukaan (nykyinen lainauskorvauspykälä). Muutos koskee rajatusti myös koulutusmarkkinoille suunnattuja teoksia.

Koska asia jo tällä hetkellä hoituu sopimuslisenssin avulla, muutos ei paranna teosten saatavuutta opetuskäytössä, mutta tekee merkittävän heikennyksen tekijänoikeussuojaan. Korvauksesta sopimisen sijaan valtio jatkossa määräisi korvauksen budjettikäsittelyssään.

Tämä on merkittävä ja perusteeton puuttuminen perustuslain turvaamaan oikeudenhaltijoiden omaisuuden suojaan. Teokset ovat nykyiselläänkin saatavissa sopimuslisenssijärjestelmän kautta opetuskäyttöön.

b. Opetuksessa käytettävät kokoomateokset (TekL 18 §)

-

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia.

-

c. Korvausta hallinnoiva yhteishallinnointiorganisaatio (TekL 19 a §)

-

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

-

d. Julkinen esittäminen (TekL 21 §)

-

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

-

e. Opetuskäyttöä koskevan rajoituksen alueellinen soveltaminen (TekL 64 c §)

-

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

-

4. Kysymyksiä kulttuuriperinnön säilyttämisestä (TekL 16.1 §, 16 d ja 16 e §, DSM-direktiivin 6 artikla)

Tekijänoikeuslain 16 §:n 1 momentissa säädettäisiin yleisölle avoimen yleishyödyllisen kirjaston, arkiston tai museon oikeudesta valmistaa kappaleita omissa kokoelmissaan olevasta teoksesta kulttuuriperinnön

säilyttämistä varten. Nykyistä 16 d ja 16 e §:ää muutettaisiin niin, että valtioneuvoston asetuksen sijasta arkistoja, kirjastoja ja museoita koskevien säännösten organisatorisesta soveltamisalasta säädettäisiin jatkossa tyhjentävästi 16 e §:ssä. Mikä on kantanne ehdotettuun ratkaisuun?

-

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

-

5.1. Yleisiä kysymyksiä, jotka liittyvät kaupallisesta jakelusta poistuneiden teosten käyttöön kulttuuriperintölaitoksissa

a. Kaupallisesta jakelusta poistuneiden teosten käytöstä kulttuuriperintölaitoksissa säädettäisiin 16 g – 16 j §:ssä. Käytön piiriin voisi kuulua ainoastaan kulttuuriperintölaitosten kokoelmiin kuuluvia teoksia. Valmistelussa on lähdetty siitä, että direktiivin salliman ”kaupallisesta jakelusta poistuneen teoksen (tai teosjoukon)” käytön tavoitteena on varmistaa, että sopimuslisenssin tai tekijänoikeuden rajoituksen nojalla tapahtuvalla käytöllä ei olisi merkittäviä kielteisiä vaikutuksia teosten kaupallisiin markkinoihin. Yhdyttekö tähän käsitykseen? Jos ette, miten direktiivin käsite tulisi ymmärtää?

-

b. Ehdotetun 16 g §:n mukaan kulttuuriperintölaitoksen kokoelmissa olevan teoksen tai teosten joukon saisi sopimuslisenssin nojalla saattaa yleisön saataviin maantieteelliset rajat ylittävästi (64 d §). Yhdyttekö siihen, että on tarkoituksenmukaista, että yhteishallinnointiorganisaatio tekee arvioinnin siitä, voidaanko käyttöluva teokseen myöntää siten, ettei sillä olisi haitallista vaikutusta käyttöluvan kohteena olevan teosjoukon kaupallisiin markkinoihin? Jos ette, kenen tulisi tehdä tämä arvio ja millä perusteilla arvio tulee tehdä?

-

c. Kaupallisesta jakelusta poistuneiden teosten käyttämisestä tekijänoikeuden rajoituksen nojalla eräissä tapauksissa säädettäisiin 16 h §:ssä. Pykälässä asetetaan tietyt kriteerit, joiden täytyessä teoksen voidaan katsoa poistuneen kaupallisesta jakelusta, ellei tiedossa ole, että teos on edelleen kaupallisessa jakelussa. Kriteerien tavoitteena on helpottaa sen arvioimista, milloin teoksen voidaan (yleensä) katsoa poistuneen kaupallisesta jakelusta. Onko säännöksistä apua sen arvioimisessa, millä edellytyksin teoksia saa käyttää tekijänoikeuden rajoituksen nojalla?

-

d. Ehdotetun 16 j §:n mukaan pääasiallinen vastuu tietojen ilmoittamisesta Euroopan immateriaalioikeusvirastoon olisi kulttuuriperintölaitoksilla. Kielto-oikeuden käyttämisestä voisi ilmoittaa myös yhteishallinnointiorganisaatio. Ehdotukseen ei sisälly säännöksiä ns. yhteyspisteestä (Contact Point), joka päättäisi, mitkä organisaatiot voivat käyttää Euroopan immateriaalioikeusviraston kaupallisesta jakelusta poistuneita teoksia koskevaa tietokantaa. Tarvitaanko Suomessa tällaista yhteyspistettä ja jos tarvitaan, minkä tahon tulisi hoitaa tehtävä?

-

5.2. Tarkemmat pykäläkohtaiset kannat TekL 16 g - 16 j sekä 64 d §:stä

a. Kaupallisesta jakelusta poistuneiden teosten käyttäminen sopimuslisenssin nojalla (TekL 16 g §)

-

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

-

b. Kaupallisesta jakelusta poistuneiden teosten käyttäminen rajoituksen nojalla eräissä tilanteissa (TekL 16 h)

-

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

-

c. Kielto-oikeuden käyttäminen (TekL 16 i §)

-

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

-

d. Kaupallisesta jakelusta poistuneiden teosten käyttöä koskevien tietojen rekisteröinti (TekL 16 j §)

-

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

-

6. Kysymyksiä sopimuslisenssijärjestelmästä (TekL 26 §, DSM-direktiivin 12 artikla)

a. DSM-direktiivin 12 artiklassa annetaan jäsenvaltioille mahdollisuus säätää vaikutukseltaan laajennetusta kollektiivisesta lisensioinnista. Suomessa hyödynnettäisiin tämä kansallinen liikkumavara säilyttämällä tekijänoikeuslain 26 §:ssä säädetty sopimuslisenssijärjestelmä. Pykälää ehdotetaan kuitenkin direktiivin perusteella tarkennettavaksi. Samassa yhteydessä tehtäisiin eräitä teknisiä ja rakenteellisia muutoksia pykälään. Mikä on kantaanne ehdotettuun ratkaisuun?

-

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

-

b. DSM-direktiivin 12 artiklan 3 kohdan a-alakohdassa edellytetään yhteishallinnointiorganisaation olevan valtuutustensa perusteella riittävän edustava lisenssin kohteena olevien teosten oikeudenhaltijoiden ja oikeuksien suhteen. Miten riittävä edustavuus varmistetaan, ja miten sitä tulisi arvioida sopimuslisenssiorganisaation hyväksymisen yhteydessä?

-

c. Olennaisimmat muutokset 26 §:ssä koskisivat direktiivin 12 artiklan mukaista velvoitetta tiedottaa tekijöille sopimuslisensoista, tekijän oikeudesta hakea korvausta sekä kiello-oikeuden käyttämisestä. Ehdotus perustuu siihen, että yhteishallinnointiorganisaatiot itse esittävät suunnitelman siitä, miten tekijöille (ja erityisesti ns. ”ulkopuolisille tekijöille”) tiedotetaan direktiivin edellyttämistä asioita. Näin tarvittavat toimenpiteet pysyisivät oikeasuhtaisina tekijöiden etua ajatellen. Onko tämä lähtökohta perusteltu, vai tulisiko tiedottamisesta säätää tarkemmin laissa ns. ”ulkopuolisten tekijöiden” oikeuksien turvaamiseksi? Jos pitäisi säätää tarkemmin, mitä velvoitteita tulisi asettaa?

7.1. Alkuperäinen lähetystoiminta

Pykäliin ehdotetaan muutoksia, joiden tavoitteena on selkeyttää nykyisiä, varsin vaikeaselkoisina pidettyjä säännöksiä. Lisäksi ehdotuksella pantaisiin täytäntöön verkkolähetysdirektiiviä siten, että 25 f §:ssä alkuperäiseen lähetystoimintaan rinnastettaisiin lähettäjäyritysten verkko-oheispalvelut (esim. YLE Areena) ja 64 b §:ään tehtävällä muutoksella varmistettaisiin, että alkuperäiseen lähetystoimintaan hankitut oikeudet kattavat myös radiolähetysten sekä television uutis- ja ajankohtaisohjelmien lähettämisen EU:n alueella, ellei toisin ole sovittu. Verkkolähetysdirektiivin 8 artiklan säännökset, jotka koskevat oikeuksien hankkimista silloin, kun lähettäjäyritys ei oman toimintansa puitteissa itse lainkaan lähetä lähetystä, vaan sen tekee jakelijayritys, ehdotetaan sisällytettäväksi alkuperäistä lähetystoimintaa koskevaan 25 f §:ään. Direktiivi mahdollistaa sen, että tällaisissa tapauksissa voidaan nojautua samankaltaiseen lisensointimalliin kuin edelleenlähetyksen yhteydessä. Valmistelussa on arvioitu, että Suomessa ei esiinny direktiivin 8 artiklassa tarkoitettuja tilanteita, eikä siten ole pidetty tarpeellisena käyttää hyväksi direktiivin tarjoamaa mahdollisuutta, että tarvittavia oikeuksia voitaisiin hankkia pakollista kollektiivista hallinnointia koskevan sääntelyn perusteella yhteishallinnointiorganisaatiolta. Mikä on kantanne ehdotettuun ratkaisuun?

Vastustamme

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

Alkuperämaaperiaatteen osalta direktiivi vaatii, että osaan lähettäjäyritysten verkossa toimivien oheispalvelujen sisällöistä (esim. tv-yhtiön omat demand-palvelut kuten Yle Areena, mtv.fi/Katsomo ja Nelosen Ruutu.fi) aletaan soveltaa ns. alkuperämaaperiaatetta. Sen mukaan niiden verkon kautta leviävään sisältöön sovelletaan sen maan lainsäädäntöä, mihin ne ovat sijoittautuneet siitä riippumatta, missä kyseistä palvelua käytetään.

Ehdotettu 64 b § laajentaisi tämän periaatteen koskemaan myös tv- ja radiolähetyksiä eli perinteistä broadcastingia: ”Maantieteelliset rajat ylittävän radio- ja televisio-ohjelman saattamisen yleisön saatavilla katsotaan tapahtuvan yksinomaan siinä Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa, johon lähettäjäyritys on sijoittautunut, kun kyseessä on a) radio-ohjelma tai b) televisio-ohjelma ...” (tiettyjä rajoituksia seuraa).

Vastustamme esitystä. Alkuperämaaperiaatetta ei tule laajentaa enempää kuin direktiivi edellyttää. Emme näe perustelluksi, että Suomen alueelle voisi laillisesti suunnata ulkomailta sellaisia radio- ja tv-lähetyksiä, joihin ei tarvitse soveltaa Suomen lainsäädäntöä.

7.2. Radio- ja televisio-ohjelmien edelleenlähettäminen

Tekijänoikeuslain 25 h §:ssä säädetään radio- ja televisiolähetysten samanaikaisesta ja muuttamattomasta edelleenlähettämisestä. Säännöksillä virtaviivaistetaan lisensiointimarkkinoiden toimintaa tilanteessa, jossa oikeuksien hankkiminen voisi muuten olla haastavaa. Ehdotetuilla säännöksillä pantaisiin täytäntöön verkkolähetysdirektiivin säännökset ja selkeytettäisiin edelleenlähettämistä koskevia säännöksiä. Lisäksi ehdotetaan, että myös lähettäjäyritysten verkko-oheispalveluiden edelleen lähettäminen olisi mahdollista hankkimalla tarvittavat oikeudet yhteishallinnointiorganisaatiolta sekä edellyttäen, että myös lähettäjäyrityksen suostumus on saatu. Taustalla on se, että verkko-oheispalveluihin usein estetään pääsy asettamalla teknisiä esteitä, ns. maarajoituksia. Esimerkiksi Ruotsin SVT:n kanavien edelleenlähettämiseen on mahdollista hankkia oikeuksia keskitetysti, mutta tämä ei ole koskenut SVT:n verkko-oheispalveluita. Mikä on kantanne ehdotettuun ratkaisuun? Voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia vastauksenne yhteydessä.

-

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

-

8.1. Tekijän korvausoikeus ja korvausten kohtuullistaminen

Esitys sisältää muutoksia tekijöiden ja esittävien taiteilijoiden aseman parantamiseksi hyödyntämissopimuksissa. DSM-direktiivin 18 artiklassa säädetään yleisestä periaatteesta, jonka mukaan tekijä tai esittävä taiteilija on oikeutettu asianmukaiseen korvaukseen teosten kaupallisesta hyödyntämisestä, ja 20 artiklassa korvausta koskevan sopimusehdon sovittelusta muuttuneista olosuhteista johtuen. Voimassa olevan tekijänoikeuslain 29 §:ssä säädetään (direktiiviä laajemmin) kohtuuttoman sopimusehdon sovittelusta, ja pykälän perusteella on mahdollista kohtuullistaa niin alun perin kohtuutonta sopimusehtoa kuin reagoida muuttuneista olosuhteista johtuvaan kohtuullistamistarpeeseen. Näin ollen ehdotetaan vain huomioon otettavien kriteerien laajentamista vastaamaan paremmin direktiivissä lueteltuja arviointikriteerejä. Mikä on kantanne ehdotettuun ratkaisuun? Voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia vastauksenne yhteydessä.

-

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

-

8.2. Tekijän oikeus selvitykseen teosten kaupallisesta hyödyntämisestä

Ehdotetun tekijänoikeuslain 30 §:n tarkoituksena on turvata tekijälle mahdollisuus saada tietoa teoksen kaupallisesta hyödyntämisestä. Kysymys on uudesta, pakottavasta säännöksestä. Mikä on kantanne ehdotettuun ratkaisuun? Voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia vastauksenne yhteydessä.

-

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

-

8.3. Tekijän oikeus perua oikeudenluovutus

Ehdotetussa 31 §:ssä säädettäisiin tekijän oikeudesta perua oikeudenluovutus, mikäli teosta ei ole hyödynnetty laissa säädetyssä ajassa. Kysymys on pakottavasta säännöksestä, mistä johtuen nykyiset tahdonvaltaiset, teostyyppikohtaiset säännökset poistettaisiin tekijänoikeuslaista. Ainoana poikkeuksena olisivat elokuvateoksia koskevat säännökset, jotka säilyisivät ennallaan, mutta muuttuisivat pakottaviksi. Mikä on kantaanne ehdotettuun ratkaisuun? Voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia vastauksenne yhteydessä.

-

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

-

8.4. Kustannussopimuksia koskevasta erityissääntelystä

Ehdotetussa 35 – 37 §:ssä säädettäisiin kustannussopimuksista. Säännöksiä on muutettu tavoitteena modernisoida voimassa olevia kustannussopimukseen liittyviä säännöksiä. Mikä on kantaanne ehdotettuun ratkaisuun?

-

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

-

8.5. Tekijän oikeus rinnakkaistallentaa tieteellinen artikkeli

Ehdotetussa 38 §:ssä säädettäisiin tekijän oikeudesta rinnakkaistallentaa tieteellinen artikkeli. Mikä on kantaanne ehdotettuun ratkaisuun?

-

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

-

8.6. Esittävän taiteilijan yksinoikeuden laajentaminen

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi tekijänoikeuslain 45 §:ää siten, että kuvatallenteelle tallennetun esityksen tekijänoikeudellinen suoja laajenisi vastaamaan lähtökohtaisesti äänitallenteelle tallennetun esityksen oikeuksia. Mikä on kantaanne ehdotettuun ratkaisuun?

-

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

-

8.7. Tekijänoikeuksista vapaista (public domain) teoksista otetut valokuvat (TekL 49 a §, DSM-direktiivin 14 artikla)

Valokuvaajan lähioikeutta ehdotetaan kavennettavaksi siten, että valokuva teoksesta, jonka suoja-aika on päättynyt, ei tulisi valokuvaajan lähioikeussuojan piiriin. Tavoitteena on varmistaa, että toisella suojamuodolla ei voida estää tekijänoikeudesta vapaiden (public domain) teosten käyttämistä. Mikä on kantanne ehdotettuun ratkaisuun?

-

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

-

9.1. "Lyhyet otteet"

DSM-direktiivin 15 artiklan mukaisesta lehtikustantajan lähioikeudesta säädettäisiin tekijänoikeuslain 50 §:ssä. Uudella lähioikeudella suojattaisiin lehtikustantajan oikeutta määrätä lehtijulkaisun saattamisesta yleisön saataviin tietoverkoissa tietoyhteiskuntapalvelun tarjoajan toimesta. Direktiivissä suojan kohde jää jokseenkin avoimeksi, ja suojan kohde on rekonstruoitu siten, että se mahdollisimman hyvin kattaisi sellaiset käyttömuodot (käyttö uutisiseuranta- ja uutiskoostepalveluissa), joita direktiivissä on tavoiteltu. Eräänä haasteena on kysymys siitä, miten tulisi suhtautua direktiivin säännökseen, jonka mukaan suojan piiriin eivät kuulu "erittäin lyhyet otteet tai yksittäiset sanat". Direktiivissä ei määritellä tarkkaa rajaa sille, minkälaiset otteet ovat sallittuja, eikä sellaista aseteta myöskään 50 §:ssä. Sen sijaan säännöksessä lähtökohtana on, että myös epäolennaisten otteiden toistuva käyttö voi loukata tekijänoikeutta, ja sen perusteella on ehdotettu sanamuotoa, joka vastaa nykyistä tietokantasuojaa (tietokantadirektiivissä on vastaavanlainen konstruktio, eli myös tietokannan epäolennaisten osien toistuva käyttö voi kuulua yksinoikeuden piiriin). Valmistelun aikana työpajoissa toivottiin, että ainakin otsikko olisi laissa säädetty "vapaaksi". Jos pidätte tarpeellisena, että laissa säädetään tietty sana- tai merkkimäärä, jonka käyttö olisi aina sallittua, niin minkä pituinen sana- tai merkkimäärän tulisi olla? Miten vastaavasti määriteltäisiin muiden suojan kohteiden (esim. valokuva tai audiovisuaalinen aineisto) osalta sallitun käytön määrä?

-

9.2. Lehden toisintaminen toisessa sanoma- tai aikakauslehdessä (voimassa oleva TekL 23 §)

Valmistelussa on arvioitu, että voimassa olevan TekL 23 §:n säilyttäminen ei ole mahdollista, sillä siinä on olennaisesti kysymys sanoma- tai aikakauslehden kilpailijan (toisen sanoma- tai aikakauslehden taholta, joka on samalla myös tietoyhteiskunnan palvelu) oikeudesta toisintaa sanoma- tai aikakauslehdessä julkaistu artikkeli, joka lienee lähtökohtaisesti laajempi kuin "erittäin lyhyt ote tai yksittäiset sanat". Yhdyttekö tähän arvioon? Jos ette, millä perusteella tulisi katsoa, että kilpaileva sanoma- tai aikakauslehti ei käytä hyväkseen sanoma- tai aikakauslehden tekemiä investointeja sisällöntuotantoon, jonka johdosta uutisartikkelin toisintaminen olisi sallittua suoraan lain nojalla, kun sen sijaan vastaavan pituisen otteen käyttäminen esimerkiksi uutiskooste- tai uutisiseurantapalvelussa olisi kiellettyä?

-

9.3. Internetin hakupalvelut

Direktiivin 15 artiklassa tai sen esitöissä ei ole mainintaa siitä, että sanoma- ja aikakauslehden lähioikeudella olisi vaikutusta internetin hakupalveluihin (esim. Google hakupalvelu, Bing, Ecosia ym). Lähtökohtaisesti voidaan katsoa, että direktiivillä ei ole tarkoitettu olevan vaikutusta hakupalveluiden toimintaan ja että direktiivissä olevaa viittausta siihen, että linkittäminen ei kuulu yksinoikeuden piiriin, voidaan tulkita samansuuntaisesti. Toisaalta direktiivissä ei nimenomaisesti myöskään suljeta pois tämänkaltaisia tietoyhteiskuntapalveluiden tarjoajia yksinoikeuden soveltamisalasta. Onko sanoma- tai aikakauslehden lähioikeussuojan yhteydessä tarpeen ottaa kantaa hakupalveluiden toimintaan? Jos on, miten asiaan tulisi ottaa kantaa esityksessä?

9.4. Tekijöiden osuus lehtikustantajan saamista korvauksista

Ehdotuksen (ja DSM-direktiivin) mukaan tekijällä on oikeus asianmukaiseen osuuteen lehtikustantajan saamista korvauksesta. Tulisiko tekijöiden osuutta määritellä tarkemmin laissa? Jos katsotte, että tekijöiden osuus korvauksesta tulee määritellä, tulisiko sen olla prosenttiosuus vai jotain muuta? Minkä suuruinen osuus?

9.5. Tarve sopimuslissenssisäännökselle tekijöiden korvausosuuden hoitamiseksi

Sanoma- ja aikakauslehdet sisältävät suuren määrän eri aineistoja. Jotta lehtikustantajat välttyisivät neuvottelemasta kunkin tekijänoikeuden haltijan kanssa erikseen asianmukaisista korvauksista, voi olla molemmille osapuolille helpompaa, että asia hoidettaisiin sopimuslissenssisäännöksellä joka mahdollistaisi sen, että lehtikustantaja voisi neuvotella yhteishallinnointiorganisaation kanssa keskitetysti korvausosuudesta ja korvaukset tilitettäisiin organisaation kautta tekijänoikeuden haltijoille. Pitäisikö lakiehdotukseen lisätä asiaa koskeva sopimuslissenssisäännös? Voitte halutessanne perustella kantaanne lyhyesti vastauksenne yhteydessä.

Jos yllä oleva vastauskenttä loppui kesken, voitte jatkaa tässä.

9.6. Sanoma- tai aikakauslehden lähioikeussuoja - arvio ehdotetusta TekL 50 §:stä kokonaisuudessaan

Arvioikaa nyt ratkaisua kokonaisuudessaan. Mikä on kantaanne ehdotettuun ratkaisuun?

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja tai muutosehdotuksia

10.1. Onko ratkaisussa riittävästi huomioitu eri perusoikeuksien välistä tasapainoa?

Verkkosisällönjakopalvelun tarjoajien vastuusta säädettäisiin tekijänoikeuslain uudessa 6 a luvussa. Sen mukaan verkkosisällönjakopalvelun tarjoaja olisi vastuussa tekijänoikeuden loukkauksesta, joka aiheutuu siitä, että sisällön tuottaja (direktiivissä käytetään ilmaisua ”käyttäjä”) on tallentanut palveluun aineistoa, joka loukkaa tekijänoikeutta. Palvelun tarjoaja ei kuitenkaan olisi vastuussa tekijänoikeuden loukkauksesta, jos palvelun tarjoaja on ryhtynyt asianmukaisiin ja oikeasuhtaisiin toimenpiteisiin luvan hankkimiseksi tekijältä tai estänyt tekijän tai tämän puolesta toimivan pyynnöstä pääsyn tekijänoikeutta loukkaavaan aineistoon. Direktiivin mukaisilla säännöksillä vahvistetaan tekijänoikeuden toimeenpanoa verkkosisällönjakopalveluissa ja tekijän mahdollisuutta määrätä teoksestaan. Direktiivin vaatimusten mukaisesti säädettäisiin siitä, miten tulisi välttää sitä, että estetään pääsy tekijänoikeutta loukkaamattomaan aineistoon, sekä keinoista, joilla direktiivin vaatimusten mukaisesti parannetaan sisällön tuottajien oikeusturvaa. Direktiivin sääntely on hyvin perusoikeusherkkää ja direktiivin toimeenpanossa on otettava huomioon tekijöiden omistusoikeus, palvelun tarjoajien elinkeinovapaus ja sisällön tuottajien sananvapaus. Direktiivin toimeenpanossa on pyritty perusoikeusmyönteiseen ja eri perusoikeuksien välistä tasapainoa huomioivaan täytäntöönpanoon. Onko tässä tavoitteessa onnistuttu yleisellä tasolla? Ellei, millä perusteella katsotte, että ehdotettu sääntely on perusoikeuksien vastainen?

Ei

Tässä voitte perustella tarkemmin. Perustelkaa mielellään viittaamalla siihen perustuslakivaliokunnan, EU-tuomioistuimen tai Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen ratkaisuun, johon tukeudutte. Kertokaa myös, miten esitystä tulee mielestänne korjata, ja perustelkaa muutosehdotukset perusoikeuksien toteutumisen kannalta.

Keskeiset havainnot:

- Direktiivi pyrkii toteuttamaan palvelun tarjoajan, palveluun sisältöä tuottavan käyttäjän ja oikeudenhaltijoiden perusoikeuksien tasapainon. Esityksessä sen sijaan sisällön tuottajan sananvapauden suojaamista ylikorostetaan periaatetasolla tavalla, joka ei perustu direktiivin vaatimukseen eikä vastaa direktiivissä vahvistettua eri perusoikeuksien välistä tasapainoa
- Operatiivisella pykälätasolla sisällön tuottajan oikeuksien ylikorostaminen ilmenee esimerkiksi erittäin korkeina kynnyksinä pääsyn estämistä koskevissa tilanteissa
- Tekijän omaisuudensuojan luonnehditaan vahvistuvan merkittävästi ehdotetun sääntelyn tuloksena, vaikka kyse on digitaalisessa verkkoympäristössä heikentyneen omaisuudensuojan korjaamisesta niin, että tekijän omaisuus nauttii tosiasiallista suojaa verkossa
- Tekijän oikeuksien rajoittamisen edellytykset asettavaa kolmen kohdan testiä ei ole sovellettu esimerkiksi ehdotetun 23 §:n 2 momentin osalta eikä testiin liittyvää tietoyhteiskuntadirektiivin lausumaa tekijänoikeuden rajoitusten soveltamisalan rajoittamisesta digitaalisessa toimintaympäristössä ole huomioitu
- Tekijän omaisuudensuojan rajoittamista sisällön tuottajan sananvapauden hyväksi ei ole riittävästi arvioitu perusoikeuksien yleisten rajoitusedellytysten kautta

Tasapaino on asetettu direktiivissä

Direktiivin säätämisen perusteena on ollut verkkosisällönjakopalveluiden oikeudelliseen asemaan liittyvä epävarmuus ja siitä johtuva tekijöiden heikko neuvotteluasema suhteessa tällaisiin teosten hyödyntäjiin. Tämä sääntelyn lähtökohta on ilmaistu johdantokappaleessa 61: ”Tämä epävarmuus vaikuttaa oikeudenhaltijoiden mahdollisuuksiin määrittää, käytetäänkö heidän teoksiaan ja muuta suojattua aineistoaan ja millä edellytyksillä käyttö tapahtuu, sekä heidän mahdollisuuksiinsa saada tällaisesta käytöstä asianmukainen korvaus.” Direktiivin ensisijaisena tarkoituksena on parantaa tekijöiden asemaa suhteessa verkkosisällönjakopalveluihin, mikä johdantokappaleessa 61 todetaan: ”Sen vuoksi on tärkeää edistää lisensointimarkkinoiden kehittymistä oikeudenhaltijoiden ja verkkosisällönjakopalvelujen tarjoajien välillä. Näiden lisensointisopimusten olisi oltava oikeudenmukaisia ja säilytettävä kohtuullinen tasapaino molempien osapuolten kannalta. Oikeudenhaltijoiden olisi saatava asianmukainen korvaus teostensa tai muun suojatun aineistonsa käytöstä.”

Perusoikeuksien välisen tasapainon vaatimus perustellaan johdantokappaleessa 70: ”Käyttäjien olisi sallittava ladata palveluun ja asettaa saataviin sisältöä, jonka käyttäjät ovat luoneet lainausta, arvostelua, selostusta, karikatyyriä, parodiaa tai pastissia koskevia erityistarkoituksia varten. Tämä on erityisen tärkeää, jotta voidaan löytää tasapaino Euroopan unionin perusoikeuskirjassa, jäljempänä ’perusoikeuskirja’, määrättyjen perusoikeuksien, erityisesti sananvapaus ja taiteen vapaus, ja omistusoikeuden, mukaan lukien teollis- ja tekijänoikeudet, välillä.”

Direktiivissä on siis säädetty veloitteet, jotka toteuttamalla perusoikeuksien välinen tasapaino saavutetaan, mukaan lukien käyttäjien sananvapauden toteutumisen varmistavat keinot. HE-luonnoksessa tämä tasapaino on haastettu ja otettu uudelleen arvioitavaksi. Luonnokseen sisältyvässä perusoikeudellisessa arvioinnissa erityisen huomioon kohteeksi on nostettu juuri käyttäjien (sisällön tuottajien) sananvapautteen liittyvät kysymykset. Luonnoksessa on tehty direktiiviin perustumattomia linjauksia, jotka yhtäältä korostavat sisällön tuottajien asemaa (esim. s. 48: ”Ehdotettu sääntely johtaa nykytilanteeseen verrattuna siihen, että sisällön tuottajien oikeusturva paranee.”) ja toisaalta yliarvioivat tekijöiden aseman muuttumista sääntelyn seurauksena (esim. s. 135: ”Perusoikeuksien välisen tasapainon saavuttamiseksi on tällöin luotava takeet sille, ettei tekijänoikeuden haltijalle annettu valta-asema johda sisällön tuottajien sananvapauden kaventumiseen perusteetta.”). Direktiivi ei anna tukea tällaisille linjauksille eikä käsityksemme mukaan edes salli direktiivissä vakiinnutetun tasapainoasetelman horjuttamista tai painottamista uudelleen.

Tekijän omaisuudensuoja korjataan oikealle tasolle

Toisaalta tekijöiden – joiden aseman parantaminen on ollut sääntelyn perimmäinen tarkoitus – omaisuudensuojaa on luonnoksessa käsitelty vain lyhyesti ja sananvapauden näkökulmasta (s. 127): ”Mahdollisuus estää pääsy, myös ennakkoon, aineistoon, joka loukkaa tekijän tekijänoikeutta, parantaa merkittävästi tekijän omaisuuden suojaa. Tekijä, tai tämän toimesta toimiva, käyttä samalla merkittävää valtaa suhteessa niihin henkilöihin (sisällön tuottajiin), jotka pyrkivät tallentamaan aineistoja palveluun tavoitteena saattaa ne yleisön saataviin. Kyseistä relaatiota,

erityisesti sisällön tuottajien asemaa, on luontevinta arvioida sananvapauden näkökulmasta ja huomioiden kysymykset julkisen vallan käytöstä ja oikeusturvasta.”

Kyseistä relaatiota olisi kuitenkin luontevinta omaisuudensuojaa käsiteltäessä arvioida nimenomaan tekijöiden omaisuudensuojan näkökulmasta. Säättäminen tekijän määräämisoikeuksien tehokkaammasta toimeenpanosta – ei määräämisoikeuksien lisäämisestä tai laajentamisesta – ei ole omaisuudensuojan merkittävä parannus. Sillä korjataan tekijän omaisuudensuojan heikkoa toteutumista verkkosisällönjakopalveluiden liiketoimintamallissa, mikä on direktiivin 17 artiklan säättämisen alkuperäinen lähtökohta. Tekijän määräämisoikeuksien suhde henkilöihin (sisällön tuottajiin) verkkosisällönjakopalvelun käyttäjinä, mukaan lukien heidän oikeusturvansa takeet, on puolestaan järjestetty direktiivin 17 artiklassa.

Tekijänoikeuden rajoitusten tulee täyttää kolmen kohdan testi

Luonnoksen mukaan (s. 124) ”[T]ekijänoikeuslain 2 luvussa säädettyjen tekijänoikeuden rajoitusten taustalla on tyypillisesti toinen perusoikeus, ja tekijänoikeuden rajoituksilla haetaan tasapainoa eri perusoikeuksien toteutumisen kannalta”. Verkkosisällönjakopalveluiden toiminnan sääntelyyn liittyen luonnoksessa esitetään uuden, teoksen satunnaista ja osittaista sisällyttämistä toiseen teokseen koskevan tekijänoikeuden rajoituksen säättämistä lain 23 §:n 2 momenttiin. Direktiivi ei tällaista rajoitusta edellytä, eikä varsinkaan soveltamisalaltaan yleisenä, kuten luonnoksessa esitetään.

Omaisuuden suojan yhteydessä viitataan tekijänoikeuden rajoituksiin sovellettavaan ns. kolmen kohdan testiin, joka sisältyy tietoyhteiskuntadirektiivin 5 artiklan 5 kohtaan, mutta sitä ei ole tosiasiaassa sovellettu. Testi merkitsee, että artiklan mukaisia poikkeuksia ja rajoituksia sovelletaan vain (1) tietyissä erityistapauksissa, jotka (2) eivät ole ristiriidassa teoksen tai muun aineiston tavanomaisen hyödyntämisen kanssa eivätkä (3) kohtuuttomasti haittaa oikeudenhaltijan oikeutettuja etuja. Nämä kriteerit ovat erillisiä ja kumulatiivisia, toisin sanoen niiden kaikkien on täyttyvä, jotta tekijänoikeuden rajoittaminen olisi mahdollista ja hyväksyttävää.

Ehdotettuun 23 §:n 2 momenttiin nähden kolmen kohdan testin mukaista arviointia ei ole tehty, vaikka säännöksen avoimesta muotoilusta johtuen sen soveltaminen erityisesti digitaalisessa verkkoympäristössä voi johtaa arvaamattomiin lopputuloksiin. Erityisesti tämä koskee ehdotetun 55 c §:n mukaista arviointia siitä, onko teoksen käyttö sallittua lain, kuten tekijänoikeuden rajoituksen, nojalla. Luonnoksessa ei myöskään arvioida ehdotettua sääntelyä suhteessa tietoyhteiskuntadirektiivin johdantokappaleessa 44 tehtyihin digitaalista toimintaympäristöä koskeviin rajoitaviin linjauksiin: ”Jäsenvaltioiden säättäessä näistä poikkeuksista tai rajoituksista olisi erityisesti otettava huomioon lisääntynyt taloudellinen vaikutus, joka tällaisilla poikkeuksilla tai rajoituksilla voi olla uudessa sähköisessä ympäristössä. Tämän vuoksi tiettyjen poikkeusten tai rajoitusten soveltamisalan on ehkä oltava entistäkin rajoitetumpi silloin, kun kyse on tekijänoikeudella suojattujen teosten tai muun aineiston tietyistä uusista käyttötavoista.”

Perusoikeuksen yleisiä rajoitusedellytyksiä on sovellettava tekijän omaisuudensuojaan

Tekijän omaisuudensuojan niukasta käsittelystä johtuen riittävää punnintaa tekijöiden omaisuudensuojan ja käyttäjien sananvapauden välillä ei ole luonnoksessa tehty. Eduskunnan perustuslakivaliokunta on vakiintuneesti tarkastellut perusoikeuksien rajoittamisen edellytyksiä seuraavien kriteerien valossa: (1) lailla säättämisen vaatimus, (2) täsmällisyys- ja tarkkarajaisuusvaatimus, (3) rajoitusperusteen hyväksyttävyyden vaatimus, (4) ydinalueen koskemattomuuden vaatimus, (5) suhteellisuusvaatimus, (6) oikeusturvavaatimus, ja (7) ihmisoikeusvelvoitteiden noudattamisen vaatimus (ks. esim. Viljanen: Perusoikeuksien rajoitusedellytykset (2001), s. 37–38). Näiden edellytysten toteutumista onkin luonnoksessa arvioitu suhteessa verkkosisällönjakopalvelun elinkeinovapautteen ja erityisesti suhteessa sisällön tuottajan sananvapauteen.

Sen sijaan luonnoksessa ei ole tarkemmin arvioitu sitä, onko sisällön tuottajan sananvapauden turvaamiseksi ehdotettu tekijän määräämisoikeuksia eli hänen omaisuudensuojaansa rajoittava sääntely hyväksyttävää perusoikeuksien yleisten rajoitusedellytysten valossa. Päinvastoin luonnoksessa on katsottu, että ”[K]yseistä relaatiota [tekijän ja sisällön tuottajan välillä], erityisesti sisällön tuottajien asemaa, on luontevinta arvioida sananvapauden näkökulmasta”. Tarkempaa analyysia etenkin rajoitusperusteen hyväksyttävyydestä, omaisuudensuojan ydinalueen koskemattomuudesta ja rajoitusten suhteellisyydestä tarvitaan mm. 23 §:n mukaisista uusista rajoituksista, 55 c §:n 2 momentin mukaisista estämisen edellytyksistä, 55 d §:n mukaisesta perusteettoman poistovaatimuksen kiellosta ja 55 i §:n mukaisista tekijänoikeusriitalautakunnan ratkaisuperusteista.

10.2. Sananvapautta koskevien tekijänoikeuden rajoitusten vahvistaminen (uusi TekL 23 §)

Ehdotetussa uudessa 23 §:ssä säädettäisiin oikeudesta käyttää teosta toisessa teoksessa, eli tarkemmin sanottuna mahdollisuudesta käyttää teosta karikatyyrissä, parodiassa ja pastississa sekä teoksen satunnaisesta sisällyttämisestä toiseen teokseen. Mikä on kantanne ehdotettuun ratkaisuun? Voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia vastauksenne yhteydessä.

Vastustamme

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

Direktiivin 17 artiklan 7 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että käyttäjät voivat kussakin jäsenvaltiossa käyttää kaikkia seuraavia voimassa olevia poikkeuksia tai rajoituksia ladatessaan sisällönjakopalveluihin käyttäjälähtöistä sisältöä ja saattaessaan sitä saataviin näissä palveluissa: a) lainaukset, arvostelu, selostus; b) käyttö karikatyyrissä, parodiassa tai pastississa.

Direktiivin voimaan saattaminen edellyttänee, että myös tekijänoikeuslakia täydennetään parodiaa, karikatyyriä ja pastissia koskevalla rajoituksella. Koska tällaisia ilmauksia on vakiintuneesti pidetty sallittuina, mikäli ne ovat itsenäisiä teoksia, pykälän 1 momentti tulee rajata direktiivin mukaisesti vain verkkosisällönjakopalveluissa tapahtuvaan hyödyntämiseen. Näin on toimittu Tanskassa (52 c §:n 10 mom: ”Brugere af onlineindholdsdelingstjenester må uploade og stille brugergenereret indhold, der indeholder værker og frembringelser beskyttet efter §§ 65–71, til rådighed på onlineindholdsdelingstjenesterne, når dette sker med henblik på karikatur, parodi eller pastiche.”

Direktiivi ei edellytä ehdotetun 2 momentin säätämistä eikä siihen muutenkaan ole tarvetta eikä perusteita. Avoimesti muotoiltu säännös teoksen satunnaisesta sisällyttämisestä toiseen teokseen on etenkin verkkoympäristössä soveltamisalaltaan ja vaikutuksiltaan erittäin laaja-alainen ja arvaamaton. Viittaamme myös kohdassa 10.1. esittämiimme näkökohtiin kolmen kohdan testin soveltamisesta rajoituksen hyväksyttävyyden välttämättömänä edellytyksenä.

Johtopäätös:

Osana 6 a luvun uutta valmistelua 23 §:n 1 momentti on rajattava koskemaan vain verkkosisällönjakopalveluita ja 2 momentti on poistettava.

10.3. Pykäläkohtaiset huomiot uudesta 6a luvusta

a. TekL 55 a §:ssä säädettäisiin verkkosisällönjakopalvelun tarjoajan vastuusta. Mikä on kantanne ehdotettuun ratkaisuun?

Vastustamme

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

Yleisnäkemys

Säännöksen lähtökohta, rakenne ja toiminnallinen logiikka on virheellinen suhteessa direktiivin 17 artiklan 1 ja 4 kohtiin. Perustelemme seuraavassa näkemystämme yksityiskohtaisesti.

Verkkosisällönjakopalvelun määritelmä puuttuu

Ehdotettuun 6 a lukuun, tai muuallekaan lakiin, ei ole otettu verkkosisällönjakopalvelun määritelmää, kuten esimerkiksi Tanskassa on tehty (Lov om ophavsret 52 c §:n 1 mom.) ja Ruotsissa esitetty (Ds 2021:30, ehdotettu 52 i §). Määritelmä olisi tarpeellinen mm. siitä syystä, että palveluntarjoajan vastuut ja velvoitteet on sekä teknisesti että havainnollisesti järkevää kohdistaa subjektiin, joka on nimenomaisesti määritelty laissa.

Tekijänoikeudellinen vastuusetelma on virheellinen

Direktiivin 17 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Jäsenvaltioiden on säädettävä, että verkkosisällönjakopalvelujen tarjoaja suorittaa tässä direktiivissä tarkoitettun yleisölle välittämisen tai yleisön saataviin saattamisen, kun se antaa yleisölle pääsyn käyttäjiensä palveluun lataamiin tekijänoikeudella suojattuihin teoksiin tai muuhun suojattuun aineistoon.

Verkkosisällönjakopalvelujen tarjoajan on sen vuoksi saatava lupa direktiivin 2001/29/EY 3 artiklan 1 ja 2 kohdassa tarkoitetuilta oikeudenhaltijoilta, esimerkiksi tekemällä lisensointisopimus, jotta se voi välittää teokset tai muun suojatun aineiston yleisölle tai saattaa ne yleisön saataviin.”

Direktiivin 17 artiklan 1 kohdan antama oikeusohje on täysin yksiselitteinen: verkkosisältöpalvelun tarjoajan toiminta – teosten välittäminen yleisölle palvelussa – luo palveluntarjoajalle välittömän tekijänoikeudellisen vastuuaseman ja veloitteen hankkia toimintaansa varten oikeudenhaltijoiden lupa. 17 artiklan 4 kohdassa säädetään niistä toimenpiteistä, joiden mukaisesti toimimalla palveluntarjoajalla on mahdollisuus vapautua tästä vastuusta.

Luonnoksessa todetaan (s. 104), että ”ehdotetun 55 a §:n 1 momentin mukaan verkkosisällönjakopalvelun tarjoaja olisi vastuussa 2 §:ssä tarkoitettusta teoksen kappaleen valmistamisesta ja yleisölle välittämisestä, jos palvelun tarjoaja ei ole ryhtynyt asianmukaisesti toimenpiteisiin luvan saamiseksi tekijältä tai ei ole tekijän esittämästä poistovaatimuksesta huolimatta toteuttanut asianmukaisia toimenpiteitä tunnistaakseen tekijänoikeutta loukkaavan aineiston ja estääkseen siihen yleisön pääsyn.”

Vastuusetelma on virheellinen: palveluntarjoaja on aina tekijänoikeudellisessa vastuussa pelkästään harjoittamansa toiminnan perusteella. Perustelukirjauksesta sekä itse pykälästä syntyy kuva, että palveluntarjoajan tekijänoikeudellinen vastuu olisi ensin jonkinlaisessa odotustilassa ja realisoituisi vasta siinä tilanteessa, että vastuuvapauteen johtavat toimet laiminlyödään. Näin ei voi olla. Lähtökohtana on verkkosisällönjakopalvelun tarjoajan ankara (ei-tuottamuksellinen) tekijänoikeudellinen vastuu, josta palveluntarjoaja voi vain vapautua toimimalla direktiivin 17 artiklan 4 kohdan mukaisesti.

Palveluntarjoajan tekijänoikeudellisesta vastuusta on sisällytettävä lakiin nimenomaiset säännökset vastaavasti kuin Tanskassa (52 c §:n 2 mom.) ja Ruotsissa (52 j §).

Vastuuvapauden toteutus on virheellinen

Direktiivin 17 artiklan 4 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Jos lupaa ei myönnetä, verkkosisällönjakopalvelujen tarjoajat ovat vastuussa tekijänoikeudella suojattujen teosten ja muun suojatun aineiston luvattomasta yleisölle välittämisestä, mukaan lukien tekijänoikeudella suojattujen teosten ja muun suojatun aineiston saattaminen yleisön saataville, paitsi jos palveluntarjoajat osoittavat, että ne ovat

a) toteuttaneet toimia parhaansa mukaan saadakseen luvan ja

b) toteuttaneet toimia parhaansa mukaan huolellista ammatinharjoittamista koskevien toimialan korkeatasoisten vaatimusten mukaisesti varmistaakseen, että tietyt teokset ja muu suojattu aineisto, joista oikeudenhaltijat ovat antaneet palveluntarjoajille merkitykselliset ja tarvittavat tiedot, eivät ole saatavissa; ja joka tapauksessa

c) toimineet oikeudenhaltijoilta riittävän perustellun ilmoituksen saatuaan viipymättä ilmoituksen kohteena olevien teosten tai muun suojatun aineiston saannin estämiseksi tai niiden poistamiseksi verkkosivustoiltaan sekä toteuttaneet parhaansa mukaan b alakohdan mukaisesti toimia estääkseen niiden tulevat lataukset palveluun.”

Luonnoksen perusteluiden mukaan verkkosisällönjakopalvelun tarjoaja olisi tekijänoikeudellisessa vastuussa, jos palveluntarjoaja ei ole ryhtynyt asianmukaisiin toimenpiteisiin luvan saamiseksi tekijältä TAI ei ole tekijän esittämästä poistovaatimuksesta huolimatta toteuttanut asianmukaisia toimenpiteitä tunnistaakseen tekijänoikeutta loukkaavan aineiston ja estääkseen siihen yleisön pääsyn.

Pykälän mukainen toimintamalli näyttää tekevän palveluntarjoajilta edellytettävistä toimenpiteistä vaihtoehtoisia ja rikkoo näin 17 artiklan 4 kohdan huolellisesti ja loogisesti muotoillun velvoitesarjan: 1. lupa, 2. estäminen, 3. poistaminen. Tätä korostaa se, että 55 a §:n 1 momentin 2 kohta häivyttää kokonaan direktiivin 17 artiklan 4 kohdan b alakohdan (pääsyn estäminen) ja c alakohdan (aineiston poistaminen) välisen toiminnallisen ja ajallisen erillisyyden.

Edelleen 55 a §:n 1 momentista puuttuvat direktiivin 17 artiklan 4 kohdan a ja b alakohdissa edellytetyt ”parhaansa mukaan” (best efforts) -veloitteet ja c alakohdan mukainen ”viipymättä” -velvoite. Nämä on korvattu sisällöllisesti tyhjällä ”asianmukaiset toimenpiteet” -ilmauksella, jota määrittävät pykälän 2 ja 3 momentteihin sisällytetyt toimenpiteiden oikeasuhtaisuuden arviointia ohjaavat kriteerit.

Oikeasuhtaisuuden arvioinnin kriteerit ovat osittain perusteettomia

Oikeasuhtaisuuden arviointikriteerit perustuvat luonnoksen perustelujen mukaan direktiivin 17 artiklan 5 kohtaan. Sen mukaan "[M]ääritettäessä, onko palveluntarjoaja noudattanut 4 kohdan mukaisia velvoitteitaan, ja suhteellisuusperiaatteen valossa on otettava huomioon muun muassa seuraavat seikat: a) palvelun tyyppi, yleisö ja koko sekä palvelun käyttäjien palveluun lataamien teosten tai muun suojatun aineiston tyyppi; ja b) soveltuvien ja vaikuttavien keinojen saatavuus ja niiden kustannukset palveluntarjoajille".

Perustelujen mukaan (s. 105) "[D]irektiivin mukaisesti pykälän 2 ja 3 momenttiin sisällytettävillä arviointiperusteilla tavoitellaan tasapainoa toisaalta tekijän omistusoikeuden ja toisaalta palvelun tarjoajien elinkeinovapauden välillä siten, että palvelun tarjoajien huolellisuusvelvoite säilyisi kohtuullisena. Toimenpiteitä toteutettaessa myös sisällön tuottajien oikeudet olisi huomioitava". Lausuman johdosta voidaan esittää seuraavat huomautukset:

- Pykälän 2 ja 3 momenttien arviointiperusteet eivät ole "direktiivin mukaiset" vaan huomattavasti 17 artiklan 5 kohdassa ilmaistuja perusteita laajemmat
- Palveluntarjoajan huolellisuusvelvoitteen säilyttäminen "kohtuullisena" on selkeässä ristiriidassa 17 artiklan 4 kohdassa edellytettyjen palveluntarjoajan "best efforts" -velvoitteiden kanssa
- Suhteellisuusperiaate ei ulotu 17 artiklan 1 kohdan mukaiseen palveluntarjoajan tekijänoikeudellisen vastuun perusteisiin ja seurauksiin, toisin sanoen 55 a §:n 2 momentin mukaisten arviointiperusteiden soveltaminen ei voi johtaa siihen, että joissakin olosuhteissa tekijänoikeudellista vastuuta ja velvoitetta hankkia oikeudenhaltijoiden lupa ei olisi lainkaan
- Direktiivin johdantokappaleen 66 valossa on kyseenalaista, koskeeko suhteellisuusperiaate ylipäätään luvan hankkimisen velvoitetta ja onko 55 a §:n 2 momentin säätämislle siten perusteita ("Arvioitaessa, onko verkkosisällönjakopalvelujen tarjoaja toteuttanut toimia parhaansa mukaan huolellista ammatinharjoittamista koskevien toimialan korkeatasoisten vaatimusten mukaisesti, olisi otettava huomioon, onko palveluntarjoaja toteuttanut kaikki toimet, jotka huolellinen toimija toteuttaisi saavuttaakseen tavoitellun tuloksen eli luvattomien teosten tai muun suojatun aineiston saatavuuden estämisen verkkosivustollaan, ottaen huomioon toimialan parhaat käytännöt sekä toteutettujen toimien vaikuttavuus kaikkien asiaan liittyvien tekijöiden ja kehityskulkujen valossa samoin kuin suhteellisuusperiaate.")
- Perusoikeudellisen tasapainon tavoittelua, joka perustelujen mukaan edellyttää 2 ja 3 momenttien säätämistä, ei ole selostettu eikä käytettyjä punnintaperusteita avattu, mistä syystä myös suhteellisuusperiaatteen soveltamisen merkitys tässä yhteydessä ja sen tulokset jäävät pimentoon; viittaamme tältä osin myös kohdassa 10.1. esittämäämme

Johtopäätös

Pidämme ehdotettua 55 a §:ää siinä määrin teknisesti virheellisenä ja sisällöllisesti ongelmallisena, että se on välttämätöntä kirjoittaa kokonaan uudelleen osana 6 a luvun uutta valmistelua.

b. Ehdotetussa 55 b §:ssä säädettäisiin verkkosisällönjakopalvelun tarjoajan tiedonantovelvoitteesta. Mikä on kantanne ehdotettuun ratkaisuun?

Kannatamme muutettuna

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

Perustelujen mukaan (s. 109) pykälä perustuu direktiivin 17 artiklan 8 kohdan 2 alakohtaan. Kyseisen alakohdan mukaan "[J]äsenvaltioiden on säädettävä, että verkkosisällönjakopalvelujen tarjoajat antavat oikeudenhaltijoille näiden pyynnöstä riittävät tiedot 4 kohdassa tarkoitettua yhteistyötä koskevien käytäntöjensä toiminnasta ja, kun lisensointisopimuksia tehdään palveluntarjoajien ja oikeudenhaltijoiden välillä, tiedot sopimusten kattaman sisällön käytöstä".

Direktiivin verrattain pelkistettyjen säännösten toimeenpanon on luonnoksessa tulkittu edellyttävän 55 b §:ään sisällytettyä hyvin yksityiskohtaista sääntelyä. Etenkin 1 momentin pikkutarkkojen määräysten tarpeellisuutta ja joustavuutta markkinoiden kehittyessä voi perustellusti epäillä. Prosessimaisen sääntelyn sijaan tässä yhteydessä olisi kenties järkevintä luottaa oikeudenhaltijoiden ja verkkosisällönjakopalveluiden yhteistyöhön ja tarkoituksenmukaisten käytäntöjen syntymiseen sitä kautta. Direktiivi ei edellytä luvan hankkimiseen, pääsyn estämiseen tai aineiston poistamiseen liittyviä käytäntöjä koskevien tietojen julkaisemista palvelussa vaan niiden toimittamista oikeudenhaltijoille näiden pyynnöstä.

Pykälän 2 momentin määräykset ovat lähempänä direktiivin muotoilua ja konkretisoivat sitä. Annettavia tietoja ei kuitenkaan tule määritellä tyhjentävästi laissa vaan luetteloon on joustavuuden ja tulevien tietotarpeiden mahdollistamiseksi lisättävä esimerkiksi "muut teosten käyttöä koskevat tarpeelliset tiedot" -tyyppinen kirjaus. Tietojen antamisen velvoitetta ei myöskään pidä rajata palveluntarjoajan hallussa oleviin tietoihin, vaan sen tulee kattaa myös mahdolliset kolmannen osapuolen, esimerkiksi alihankkijan hallussa olevat teosten käyttöä koskevat tiedot.

Johtopäätös:

Pykälän 1 momenttia on karsittava ja muokattava joustavammaksi. Pykälän 2 momenttia on täydennettävä esittämällämme tavalla. Muutokset on tehtävä osana 6 a luvun uutta valmistelua.

c. Ehdotetussa 55 c §:ssä säädettäisiin verkkosisällönjakopalvelun tarjoajan velvollisuudesta estää yleisön pääsy aineistoon. Mikä on kantanne ehdotettuun ratkaisuun?

Vastustamme

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

Yleisnäkemys

Kokonaisuutena arvioiden ehdotettu 55 c §:n on teknisesti epäonnistunut, ei toimeenpane direktiivin 17 artiklan 4 kohdan b ja c alakohtien mukaista sääntelyä ja sisältää direktiivin perustumattomia, oikeudenhaltijan asemaa merkittävästi heikentäviä aineksia. Perustelemme seuraavassa näkemystämme yksityiskohtaisesti.

Virheellinen perusratkaisu johtaa direktiivin virheelliseen toimeenpanoon

Pykälän perusteluissa sen tarkoitus kuvataan seuraavasti (s. 110):

”Pykälän säännöksillä pannaan täytäntöön direktiivin 17 artiklan 4 kohdan b ja c alakohdan mukainen velvoite estää pääsy sisällön tuottajan palveluun tallentamaan aineistoon ennen sen julkaisemista tai sen jälkeen sekä artiklan 7 kohdan mukainen velvoite varmistaa, että palveluiden tarjoajien ja oikeudenhaltijoiden välinen yhteistyö ei johda siihen, että estetään sellaisen palveluun ladatun aineiston saatavuus, joka ei loukkaa tekijänoikeutta tai lähioikeuksia. Lisäksi siinä otetaan huomioon 17 artiklan 8 kohdan mukainen vaatimus, jonka mukaan artiklan soveltaminen ei saa johtaa yleiseen seurantavelvoitteeseen.”

Kuten toteamme kohdassa 10.3.a., direktiivin 17 artiklan 4 kohdan b ja c alakohdissa on kyse kahdesta erillisestä velvoitteesta. Ehdotetun 55 a §:n 1 momentin 2 kohdassa ne on sekoitettu toisiinsa tavalla, joka purkaa direktiivissä huolellisesti säännellyn asetelman. Tämä virheellinen perusratkaisu vaikuttaa oleellisesti 55 c §:n sisältöön ja tekee sen soveltamisen direktiivin 17 artiklan 4 kohdan edellyttämällä tavalla käytännössä mahdottomaksi.

Pääsyn estäminen ei edellytä poistovaatimusta

Ehdotetun 55 a §:n 1 momentin 2 kohdan perusteella palveluntarjoajan tulee vastuuvapauden saamiseksi (vastakohtaispäätelmänä) toteuttaa asianmukaisia toimenpiteitä tekijän tai tämän puolesta toimivan esittämästä poistovaatimuksesta tunnistaakseen tekijänoikeutta loukkaavan aineiston ja estääkseen palvelussa siihen yleisön pääsyn. Direktiivin 17 artiklan 4 kohdan b alakohdan mukaan palveluntarjoajien tulee toteuttaa toimia ”parhaansa mukaan ... varmistakseen, että tietyt teokset ja muu suojattu aineisto, joista oikeudenhaltijat ovat antaneet palveluntarjoajille merkitykselliset ja tarvittavat tiedot, eivät ole saatavissa”.

Pääsyn estämiseksi aineistoon tekijän ei siis tarvitse tehdä poistovaatimusta vaan toimittaa palveluntarjoajalle ”merkitykselliset ja tarvittavat tiedot”. Näin ollen myös 55 c §:n 1 momentin

vaatimus siitä, että ”aineisto vastaa täysin poistettavaksi vaadittua teosta”, on terminologisesti virheellinen (koska mitään poistovaatimusta ei tarvitse tehdä pääsyn estämiseksi). Säännöksen sanamuoto viittaa tosiasiaassa 17 artiklan 4 kohdan c alakohdan mukaiseen velvoitteeseen, vaikka pykälän otsikko ilmaisee, että kyse olisi pääsyn estämisestä.

Estämisen kriteerit eivät perustu direktiiviin

Pykälän 1 momentin mukainen ”vastaa täysin teosta” -kriteeri on erittäin korkea ja helposti kierrettävissä liittämällä esimerkiksi elokuvatiedostoon epäolennaisia osia tai täydennyksiä. Kun tällaisten välittömästi estettävien ”vastaa täysin” -tapausten kynnyks on hyvin korkealla, kaikki ”vastaa lähes” -tapaukset siirtyisivät pykälän 2 momentin ”ei kaikilta osin vastaa” -kategoriaan ja siihen sovellettavien sääntöjen mukaan käsiteltäviksi.

Tämän lisäksi on huomioitava, että myös mikä tahansa ”vastaa täysin” -ehdon täyttävä aineisto voi siirtyä 2 momentin mukaiseen menettelyyn, ”jos sisällön tuottajan antaman selvityksen tai muun syyn perusteella voidaan pitää mahdollisena, että teoksen käyttö on sallittua lain tai sopimuksen nojalla”. Ylipäättään on korostettava, että mikään edellä mainituista kriteereistä ei perustu direktiiviin.

Estäminen ei edellytä tiedonantoa tekijälle eikä tekijän vakuutusta

Myös pykälän 2 momentin loppuosa ilmentää 17 artiklan 4 kohdan b ja c alakohtien velvoitteiden sekoittamista ja sen soveltaminen johtaa direktiivin kannalta täysin virheelliseen lopputulokseen. Kun palveluntarjoaja on luokitellut palveluun tallennetun aineiston ”ei kaikilta osin vastaa” -kategoriaan tai ”vastaa täysin” -kategoriaan, jonka käyttö on mahdollisesti sallittua lain tai sopimuksen nojalla, sen on ”välittömästi annettava teoksen poistamista vaatineelle tieto edellä tarkoitetun aineiston vastaavuudesta sekä sisällön tuottajan esittämistä perusteluista tai muista syistä, joiden perusteella teoksen käyttö voi olla sallittua lain tai sopimuksen nojalla”. Tällainen toimintavaihe ei vastaa 17 artiklan 4 kohdan b alakohdan mukaista velvoitetta, jonka mukaan palveluntarjoajan on estettävä pääsy sellaiseen aineistoon, josta se on saanut oikeudenhaltijalta ”merkitykselliset ja tarvittavat tiedot”.

Palveluntarjoajan on toimittava ennakkollisesti pelkästään oikeudenhaltijan antamien tietojen perusteella ja estettävä pääsy aineistoon ilman, että estettävästä aineistosta pitäisi antaa vielä erikseen tietoja oikeudenhaltijalle. Myöskään 2 momentin viimeinen virke, jonka mukaan oikeudenhaltijan pitäisi tiedon aineistosta saatuaan antaa vakuutus aineiston loukkaavuudesta ennen kuin estäminen olisi mahdollista, ei perustu direktiiviin.

Pykälän 2 momentin edellyttämä selvittelyvaihe ennen pääsyn estämistä merkitsee, että aineisto – myös ”vastaa täysin” -ehdon täyttävä aineisto, jonka käyttö on mahdollisesti sallittua lain tai sopimuksen nojalla – on koko prosessin ajan yleisön saatavissa palvelussa. Tällainen lopputulos on tekijän kannalta täysin kohtuuton ja vastoin direktiivin keskeisintä päämäärää, tekijöiden heikon aseman korjaamista suhteessa verkkosisällönjakopalveluihin ja niiden harjoittamaan toimintaan.

Poistamisvelvoite ei toteudu direktiivin mukaisesti, ei myöskään stay down -velvoite

Pykälä ei myöskään onnistu toteuttamaan oikein 17 artiklan 4 kohdan c alakohdan mukaista palveluntarjoajan poistamisvelvoitetta. Kyseisen alakohdan mukaan palveluntarjoajan tulee toimia ”oikeudenhaltijoilta riittävän perustellun ilmoituksen saatuaan viipymättä ilmoituksen kohteena olevien teosten tai muun suojatun aineiston saannin estämiseksi tai niiden poistamiseksi verkkosivustoiltaan”. On tärkeää huomata, että oikeudenhaltijan ilmoitukseen perustuva aineiston poistaminen on b alakohdan mukaisen estämisen jälkeen tapahtuva toimenpide. Jos estämisestä huolimatta tekijänoikeuksia loukkaavaa aineistoa on päätynyt palveluun, se on poistettava viipymättä, kun oikeudenhaltija on asiasta ilmoittanut. Tässäkään tapauksessa mitään tiedonantoa oikeudenhaltijalle ennen poistamista ei tarvita, vaan palveluntarjoajan on toimittava oikeudenhaltijan ”perustellun ilmoituksen saatuaan”.

Erikseen on vielä huomattava, ettei myöskään 17 artiklan 4 kohdan c alakohdan loppuosa, jonka mukaan poistettuaan oikeudenhaltijan ilmoittamat aineistot palveluntarjoajan on toteutettava ”parhaansa mukaan b alakohdan mukaisesti toimia estääkseen niiden tulevat lataukset palveluun”, näytä toteutuvan pykälän kautta. Kyse on ns. stay down -veloitteesta, joka on vahvistettu direktiivin johdantokappaleessa 66: ”Tällaisten verkkosisällönjakopalvelujen tarjoajien olisi myös oltava vastuussa, jos ne eivät osoita toteuttaneensa toimia parhaansa mukaan tiettyjen luvattomien teosten tulevien palveluun latausten estämiseksi oikeudenhaltijoiden tästä antamien merkityksellisten ja tarvittavien tietojen perusteella.”

Johtopäätös

Pidämme ehdotettua 55 c §:ää teknisesti täysin virheellisenä ja sisällöllisesti erittäin ongelmallisenä. Pykälä on välttämätöntä kirjoittaa kokonaan uudelleen osana 6 a luvun uutta valmistelua.

d. Ehdotetussa 55 d §:ssä säädettäisiin kiellosta esittää perusteettomia poistovaatimuksia. Mikä on kantanne ehdotettuun ratkaisuun?

Vastustamme

Tässä voitte perustella kantanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

Pykälä ei perustu direktiiviin eikä sen säätämiseksi ole perusteita. Myös tässä ilmenee 55 a §:n 1 momentin 2 kohdan pääsyn estämistä ja aineiston poistamista koskevan virheellisen perusratkaisun vaikutus. Estäminen on toteutettava oikeudenhaltijan toimittamien ”merkityksellisten ja tarvittavien” tietojen perusteella, mihin ei liity oikeudenhaltijan perusteluvelvollisuutta. Oikeudenhaltija vastaa antamiensa tietojen oikeellisuudesta – muuten pääsyn estäminen ei olisi mahdollista. Aineiston poistaminen puolestaan edellyttää oikeudenhaltijan tekemää ”riittävän perusteltua ilmoitusta”. Tässä yhteydessä palveluntarjoaja voi tarvittaessa vaatia lisäperusteluja, mikäli oikeudenhaltijan tekemää ilmoitusta ei jostain syystä katsota riittäväksi. Tällainen dialogi kuuluu verkkosisällönjakopalvelujen tarjoajien yhteistyössä oikeudenhaltijoiden kanssa toteuttamiin toimiin.

On myös huomattava, että estämisessä on kyse massamenettelystä, jossa ei voida sitovasti ratkaista esimerkiksi oikeuksien omistajuuteen liittyviä kysymyksiä. Mm. tällaisia tilanteita silmällä pitäen direktiivin 17 artiklan 9 kohdassa edellytetään, että ”verkkosisällönjakopalvelujen tarjoajat ottavat käyttöön vaikuttavan ja nopean valitus- ja oikeussuojamekanismin, joka on niiden palvelujen käyttäjien saatavilla silloin, kun on kyse riidoista, jotka koskevat heidän palveluun lataamiensa teosten tai muun suojatun aineiston saannin estämistä tai niiden poistamista”.

Lisäksi on todettava, että yhdistettynä 55 k §:n mukaiseen oikeudenhaltijan hyvitys- ja vahingonkorvausvastuuseen 55 d §:n mukaisen kiellon vastaisesta vaatimuksesta ehdotettu sääntelyratkaisu on ylimitoitettu ja oikeudenhaltijoille kohtuuton. Se on omiaan johtamaan tekijöiden tosiasiallisten toimintamahdollisuuksien kaventumiseen, mikäli tekijöiden on pääsyn estämisestä koskevassa harkinnassaan huomioitava 55 k §:stä johtuva täysin ennakoimaton taloudellinen vastuu.

Johtopäätös

Pykälä on poistettava tarpeettomana ja perusteettomana.

e. Ehdotetussa 55 e §:ssä säädettäisiin sisällön tuottajalle annettavasta ilmoituksesta. Mikä on kantanne ehdotettuun ratkaisuun?

Vastustamme

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

Ehdotettu 55 e § koskee tilannetta, jossa ”verkkosisällönjakopalvelun tarjoaja 55 a §:n 1 momentin 2 kohdan mukaisesti estää yleisön pääsyn sisällön tuottajan palveluun tallentamaan aineistoon”. Pykälän ymmärtämistä ja soveltamista haittaavat virheelliset perusratkaisut 55 a §:n 1 momentin 2 kohdassa (17 artiklan 4 kohdan b ja c alakohdat on sekoitettu), ja 55 c §:n 2 momentissa (tiedonanto tekijälle ja tekijän vakuutus estämisen edellytyksenä).

Pääsyn estäminen ja aineiston poistaminen ovat direktiivin 17 artiklan 4 kohdan b ja c alakohdissa säänneltyjä erillisiä ja vaiheittaisia toimenpiteitä. Pääsyn estämisen edellytys on, että tekijä on antanut palveluntarjoajalle ”merkitykselliset ja tarvittavat tiedot”. Perusteluja ei tässä vaiheessa tarvita. Mikäli tekijä tämän jälkeen vaatii erikseen aineiston poistamista, hänen on toimitettava palveluntarjoajalle ”riittävän perusteltu ilmoitus”.

Ehdotettu 55 e § rakentuu oletukselle, että edellä mainitut – direktiivin perustumattomat – 55 c §:n 2 momentin mukaiset esitoimet on suoritettu. Siten pykälän 2 ja 4 kohtien vaatimus tekijän tai hänen puolestaan toimivan velvoitteesta esittää perustelut pääsyn estämiselle on perusteeton, koska estäminen edellyttää ainoastaan ”merkityksellisiä ja tarvittavia tietoja”, eikä se edellytä 55 c §:n 2 momentin mukaista tiedonantoa tekijälle ja hänen vakuutustaan. Vain pykälän 3 kohdassa viitataan aineiston poistamiseen merkityksessä, joka on yhdistettävissä 17 artiklan 4 kohdan c alakohdan mukaiseen toimintaan.

Pykälän perusteluiden mukaan se perustuu direktiivin 17 artiklan 9 kohtaan. Kyseisessä kohdassa säädetään kolmesta asiasta:

1. verkkosisällönjakopalveluiden on otettava käyttöön vaikuttava ja nopea valitus- ja oikeussuojamekanismi,
2. tämän mekanismin mukaisesti tehdyt valitukset on käsiteltävä ilman aiheetonta viivytystä, ja estämistä tai poistamista koskevien päätösten on oltava ihmisen tekemän arvioinnin kohteena, ja
3. riitojen ratkaisemiseksi tulee olla saatavilla myös tuomioistuinten ulkopuolisia oikeussuojamekanismeja.

Sisältönsä perusteella tarkasteltuna pykälän yhteys 17 artiklan 9 kohtaan näyttää kuitenkin typistyvän pykälän 5 kohdan viittaukseksi 17 artiklan 9 kohdan 1 alakohdassa tarkoitettuun valitus- ja oikeussuojamekanismiin sekä mahdollisesti 4 alakohdan mukaiseen palveluntarjoajan velvoitteeseen ilmoittaa käyttäjille heidän mahdollisuudestaan käyttää teoksia ja muuta aineistoa tekijänoikeuden poikkeusten ja rajoitusten nojalla.

Yleisesti voidaan todeta, että ehdotetun 55 e §:n kaltaiset erityislaatuiset kansalliset ratkaisut haittaavat direktiivin johdantokappaleessa 71 julkilausuttua tavoitetta verkkosisällönjakopalvelujen tarjoajien ja oikeudenhaltijoiden välisen yhteistyövelvoitteen yhdenmukaisesta soveltamisesta.

Johtopäätös

Osana 6 a luvun uutta valmistelua 55 e § on kirjoitettava uudelleen siten, että sen sisältö vastaa 17 artiklan 4 ja 9 kohtia, ja pykälästä on karsittava direktiiviin perustumattomat ainekset.

f. Ehdotetussa 55 f §:ssä säädettäisiin verkkosisällönjakopalvelun tarjoajan velvollisuudesta tarjota keinoja erimielisyyksien selvittelyyn palvelussa. Mikä on kantanne ehdotettuun ratkaisuun?

Vastustamme

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

Ehdotetun 55 f §:n perustelujen mukaan ”[P]ykyälässä säädettäisiin verkkosisällönjakopalvelun tarjoajan velvollisuudesta tarjota sisällön tuottajalle ja tekijälle tai hänen puolestaan toimivalle oikea-aikaiset keinot käsitellä erimielisyyksiä koskien yleisön pääsyn estämistä sisällön tuottajan palveluun tallentamaan aineistoon”.

Luonnoksen yleisperusteluissa todetaan (s. 39) ehdotetun 55 f §:n lähtökohdaksi, että ”verkkosisällönjakopalvelun tarjoajaa ei velvoiteta ratkaisemaan tekijöiden ja sisällön tuottajien välisiä riitoja”. Tämä perusratkaisu on virheellinen. Direktiivin 17 artiklan 9 kohdan 1 alakohdan mukaan ”[J]äsenvaltioiden on säädettävä, että verkkosisällönjakopalvelujen tarjoajat ottavat käyttöön vaikuttavan ja nopean valitus- ja oikeussuojamekanismin, joka on niiden palvelujen käyttäjien saatavilla silloin, kun on kyse riidoista, jotka koskevat heidän palveluun lataamiensa teosten tai muun suojatun aineiston saannin estämistä tai niiden poistamista”. Oikeusohje on selkeä: palveluntarjoajien on otettava käyttöön valitus- ja oikeussuojamekanismi, jonka avulla ne tekevät päätökset riitatilanteissa. Ehdotetun 55 f §:n mukaan tämä velvoite ja riitojen ratkaisu kuitenkin siirretään sisällön tuottajan ja tekijän väliseksi prosessiksi. Tämä ei ole direktiivin mukainen menettely: palveluntarjoajan velvollisuus ei koske keinojen tarjoamista erimielisyyksien selvittelyyn palvelussa, kuten pykälä on otsikoitu, vaan palveluntarjoajan velvollisuus on itse ratkaista tällaiset erimielisyydet.

Ruotsin lakiehdotuksessa valitus- ja oikeussuojamekanismin järjestämisen ja siihen liittyvän päätöksenteon vastuun kuulumisen palveluntarjoajalle on todettu yksiselitteisesti (Ds 2021:30, s. 169): ”En tjänsteleverantör ska ha rutiner för att kunna hantera klagomål från användare av tjänsten när tillgången till innehåll som de laddat upp har hindrats.”

Lisäksi luonnoksen yleisperusteluissa esitetään virheellinen tulkinta direktiivin 17 artiklan 9 kohdassa mainitusta ihmisen tekemästä arvioinnista (s. 25): ”Direktiivissä ei tosin määritellä, kenen tulisi suorittaa ihmisen tekemä arvio ja liittykö tämä ainoastaan valitusten käsittelyyn vai jo pääsyn estämistä koskevaan vaiheeseen.” Mainitun 9 kohdan 2 alakohdassa viitataan yksiselitteisesti ”ensimmäisessä alakohdassa säädetyin mekanismin mukaisesti” tehtyihin valituksiin, toisin sanoen siihen valitus- ja oikeussuojamekanismiin, joka verkkosisällönjakopalveluiden on otettava käyttöön. Tämä on todettu myös johdantokappaleessa 70.

Johtopäätös

Osana 6 a luvun uutta valmistelua 55 f § on kirjoitettava uudelleen siten, että sen sisältö vastaa 17 artiklan 9 kohtaa, ja pykälästä on karsittava direktiiviin perustumattomat ainekset.

g. Ehdotetussa 55 g §:ssä säädettäisiin palauttamispyynnöstä. Mikä on kantanne ehdotettuun ratkaisuun?

Emme osaa sanoa

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

Ehdotettu 55 g § perustunee direktiivin 17 artiklan 9 kohdan 2 alakohdan määräykseen, jonka mukaan riitojen ratkaisemiseksi tulee olla saatavilla myös tuomioistuinten ulkopuolisia oikeussuojamekanismeja. Koska kysymys on teknisestä esitoimesta, joka liittyy ehdotetussa 55 i §:ssä säänneltävään asian käsittelyyn tekijänoikeusriitalautakunnassa, emme pidä tarpeellisena kommentoida 55 g §:n sisältöä tässä vaiheessa tarkemmin.

Johtopäätös

Pykälän tarpeellisuus jää riippumaan siitä, miten direktiivin 17 artiklan 9 kohdan 2 alakohdassa tarkoitettu tuomioistuinten ulkopuolinen riidanratkaisumenettely Suomessa järjestetään.

h. Ehdotetussa 55 h §:ssä säädettäisiin tekijänoikeusriitalautakunnasta. Mikä on kantanne ehdotettuun ratkaisuun? Voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia vastauksenne yhteydessä.

Vastustamme

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

Luonnoksen yleisperustelujen (s. 39) mukaan ”tekijänoikeusriitalautakunta olisi uusi, sisällön tuottajan oikeusturvan takaamiseksi perustettava vaihtoehtoinen riidanratkaisuelin, joka voisi ratkaista sisällön tuottajien ja oikeudenhaltijoiden tai verkkosisällönjakopalvelun tarjoajien välisiä riitoja”. Asian valmistelussa on selvitetty eri vaihtoehtoja riidanratkaisun järjestämiseksi (s. 62–64). Tässä yhteydessä on arvioitu myös tekijänoikeusneuvoston soveltuvuutta tähän tehtävään.

Pidämme erillisen tekijänoikeusriitalautakunnan perustamista ylimitoitettuna ratkaisuna erityisesti huomioon ottaen luonnoksen yleisperusteluissa (s. 51) arvioitujen vuosikustannusten (170.000 euroa) ja juttumäärien (mahdollisesti vain joitakin kymmeniä) suhde. Oletettavaa on – myös direktiivin 17 artiklan 9 kohdan valossa – että ratkaistavat riitakysymykset koskisivat etupäässä tekijänoikeuden rajoitusten soveltamista verkkosisällönjakopalveluissa. Tekijänoikeusneuvostolla on tekijänoikeuden rajoituksia koskeva vuosikymmenien kokemus ja osaaminen. Neuvosto huolehtii lausuntojensa kautta oikeuskäytännön yhtenäisyydestä ja jatkuvuudesta myös tekijänoikeuden rajoitusten alalla. Mikäli rajoitusten soveltamista verkkosisällönjakopalveluissa arvioi joku muu toimielin, vaarana on rajoitusten soveltamista koskevan oikeuskäytännön haitallinen eriytyminen.

On huomattava, että direktiivin 17 artiklan 9 kohta ei edellytä, että asiat olisi käsiteltävä tuomioistuimen ulkopuolisessa oikeussuojamekanismissa ”ilman aiheutonta viivytystä”. Tämä vaatimus koskee verkkosisällönjakopalvelun käyttöönottamaa valitus- ja oikeussuojamekanismia. Päätöksentekoa ei toki tule riidanratkaisumenettelyssäkään tarpeettomasti viivyttää. Tästä syystä tekijänoikeusneuvostoon voitaisiin esimerkiksi perustaa erillinen jaosto, joka voisi käsitellä verkkosisällönjakopalveluihin liittyvät valitukset normaalikäsitellyä nopeammassa aikataulussa. Jaoston kokoonpanossa voitaisiin myös huomioida riidanratkaisun edellyttämä edustuksellisuus.

Riidanratkaisun antaminen tekijänoikeusneuvoston tehtäväksi olisi luonnoksessa esitettyä tekijänoikeusriitalautakuntaa kustannustehokkaampi ratkaisu ja varmistaisi tarvittavan asiantuntemuksen ratkaisutoiminnassa, joka todennäköisesti valtaosin koskisi tekijänoikeuden rajoitusten soveltamiskysymyksiin. Mikäli asiaan liittyisi esimerkiksi sopimuskysymyksiä, asianosaisten käytettävissä olisi tuomioistuintie, samoin kuin tälläkin hetkellä tekijänoikeusneuvostossa käsiteltyjen asioiden osalta.

Johtopäätös

Riidanratkaisu on annettava tekijänoikeusneuvoston tehtäväksi. Tätä koskevat säännökset on laadittava osana 6 a luvun uutta valmistelua.

i. Ehdotetussa 55 i §:ssä säädettäisiin asian käsittelystä tekijänoikeusriitalautakunnassa. Mikä on kantanne ehdotettuun ratkaisuun?

Vastustamme

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

Kohdassa 10.3.h. esitämme, että riidanratkaisu tulee antaa tekijänoikeusneuvoston tehtäväksi. Tästä syystä emme kommentoi tarkemmin ehdotettuja menettelytapoja tekijänoikeusriitalautakunnassa.

Kiinnitämme kuitenkin huomiota ehdotetun 55 i §:n 3 momentin perusteluihin (s. 114): ”Jos lautakunta saamansa tiedon ja näytön perusteella katsoo, että kiistattomia perusteita pääsyn estämiselle ei ole, sen tulee julkaista tätä ilmentävä ratkaisu ja suositus aineiston palauttamisesta.”

Edellytys ”kiistattomien perusteiden” esittämisestä ja niiden puuttumisen seuraus – suositus aineiston palauttamisesta palveluun – muodostaa erittäin korkean kynnyksen asian ratkaisemiselle tekijän tai palveluntarjoajan hyväksi. Tällainen ratkaisusääntö painottaa riidanratkaisua voimakkaasti sisällön tuottajan eduksi. Se ei perustu direktiiviin eikä muutenkaan ole tasapuolisen ja puolueettoman prosessin vaatimusten mukainen.

Pidämme myös erikoisena ja perusteettomana 3 momenttiin sisältyvää säännöstä, jonka mukaan lautakunnan antamaan ratkaisuun voi sisältyä suositus sisällön tuottajalle maksettavasta hyvityksestä tai vahingonkorvauksesta. Sen lisäksi, että tällaisen hyvityksen tai vahingonkorvauksen peruste on itsessään kyseenalainen, mitä käsittelemme tarkemmin vastauksessamme kohtaan 10.3.k., katsomme että riidanratkaisuelimelle ei tule antaa tällaista toimeksiantoa ja toimivaltaa. Mahdolliset korvauskysymykset on ratkaistava erikseen asianmukaisessa tuomioistuinmenettelyssä.

Johtopäätös

Pykälä on poistettava.

j. Ehdotetussa 55 j §:ssä säädettäisiin tekijänoikeusriitalautakunnan ratkaisujen julkisuudesta. Mikä on kantanne ehdotettuun ratkaisuun?

Emme osaa sanoa

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

Koska kysymys on teknisestä jälkitoimesta, joka liittyy ehdotetussa 55 i §:ssä säänneltävään asian käsittelyyn tekijänoikeusriitalautakunnassa, emme pidä tarpeellisena kommentoida 55 j §:n sisältöä tässä vaiheessa tarkemmin.

Johtopäätös

Pykälän tarpeellisuus jää riippumaan siitä, miten direktiivin 17 artiklan 9 kohdan 2 alakohdassa tarkoitettu tuomioistuinten ulkopuolinen riidanratkaisumenettely Suomessa järjestetään.

k. Ehdotetussa 55 k §:ssä säädettäisiin hyvityksestä ja vahingonkorvauksesta. Mikä on kantanne ehdotettuun ratkaisuun?

Vastustamme

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

Ehdotetun 55 k §:n perustelujen (s. 115) mukaan "[S]äännöksen tavoitteena on varmistaa DSM-direktiivin 17 artiklan 7 kohdan mukaisesti, että tekijöiden ja verkkosisällönjakopalvelun tarjoajan välinen yhteistyö ei johda siihen, että estetään pääsy tekijänoikeutta loukkaamattomaan aineistoon, mukaan lukien tilanteet, joissa teoksen käyttö on sallittua tekijänoikeuden rajoituksen nojalla".

Direktiivi ei kuitenkaan edellytä ehdotetun kaltaista säännöstä. Pykälä ja sen perustelut jättävät epäselväksi, mitä oikeastaan on tarkoitus hyvittää. Tekijänoikeuslain 57 §:n 1 momentin mukainen hyvitys tekijälle perustuu teoksen käyttämiseen, samoin 2 momentin mukainen vahingonkorvaus

muusta menetyksestä, kun teoksen käyttö on ollut tahallista tai tuottamuksellista. Sisällön tuottajan hyvittämiselle pykälän perusteluissa esitetyt perusteet viittaavat lähinnä hänelle tahallisesti aiheutettuun varallisuusvahinkoon.

Suhteellisuusperiaatteen – valittujen keinojen tai toimenpiteiden tulee olla oikeassa suhteessa niillä tavoiteltuihin päämääriin nähden – valossa pykälässä valittu keino on ylimitoitettu suhteessa suojeltavaan oikeushyvään ja suojan tarpeen todennäköisyyteen, jota perusteluissa luonnehditaan seuraavasti: ”Ei ole näin täysin poissuljettua, etteikö 55 a §:n 1 momentin 2 kohdan mukaisia sisällöntunnistamisjärjestelmiä voitaisi käyttää sisällön tuottajan vahingoittamistarkoituksessa.”

Uhka joutumisesta hyvitys- tai vahingonkorvausvelvolliseksi tilanteessa, jossa tekijän väitetään toimineen ehdotetun 55 d §:n mukaisen kiellon vastaisesti, on omiaan johtamaan tekijän käytettävissä olevien tosiasiallisten toimintamahdollisuuksien kaventumiseen. Ehdotetun 55 k §:n sisällössä ja perusteluissa on piirteitä, jotka viittaavat ennakoestävän pelotevaikutuksen aikaansaamiseen luomalla epämääräinen rangaistusluontoinen vahingonkorvausinstituutio. Tämä ei ole direktiivin tarkoituksen mukaista eikä muutoinkaan perusteltua tai kohtuullista.

Direktiivin 17 artiklan 7 kohta toteutuu artiklan 9 kohdassa säädettyjen valitus- ja oikeussuojamekanismien ja viime kädessä ulkopuolisen riidanratkaisu- tai tuomioistuinmenettelyn kautta. Lisäksi 7 kohdan 2 alakohdassa edellytetään siinä mainittujen tekijänoikeuden rajoitusten varmistamista jäsenvaltioissa. Direktiivissä säädettyt velvoitteet ylittäviä keinoja varmistaa 17 artiklan 7 kohdan toteutuminen ei tarvita eikä ole perusteltua kansallisesti säätää.

Katsomme, että sisällön tuottajille mahdollisesti aiheutuviin vahinkoihin liittyvät kysymykset ovat ratkaistavissa yleisten vahingonkorvausoikeudellisten sääntöjen ja periaatteiden avulla ilman raskasta ja vaikutuksiltaan arvaamatonta erityissääntelyä.

Johtopäätös

Pykälä on poistettava.

I. Ehdotetussa 55 l §:ssä säädettäisiin hyvityksestä ja vahingonkorvauksesta. Mikä on kantanne ehdotettuun ratkaisuun?

Kannatamme muutettuna

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

Kysymyksessä viitataan virheellisesti hyvitykseen ja vahingonkorvaukseen, vaikka ehdotetussa 55 l §:ssä säädettäisiin kanneoikeudesta eräissä tapauksissa. Vastauksemme kohdistuu siten pykälän oikeaan sisältöön.

Direktiivin 17 artiklan 9 kohdan mukaan käyttäjillä tulee olla oikeus käyttää tehokkaita oikeussuoja-keinoja ja heidän tulee erityisesti voida kääntyä tuomioistuimen puoleen tekijänoikeuden poikkeusten tai rajoitusten käyttämisen osalta. Ehdotetun 55 l §:n 1 momentti näyttää järjestävän tähän liittyvää kanneoikeutta ja lienee siten tarpeellinen.

Pykälän 2 momentin tarpeellisuus riippuu siitä, säädetäänkö lakiin ehdotettu 55 d §. Olemme kohdassa 10.3.d esittäneet kantamme, että kyseinen pykälä on poistettava tarpeettomana ja perusteettomana. On syytä huomata, että 55 l §:n 2 momentin avulla verkkosisällönjakopalvelu voisi tekijää vastaan nostamansa kanteen kautta tosiasiallisesti vapautua direktiivin sille asettamista velvoitteista estää teosten palveluun pääsy merkityksellisten ja tarvittavien tietojen perusteella. Tämä ei voi olla direktiivin tarkoituksen mukainen lopputulos.

Pykälän 3 momentti on tarpeellinen ja kannatamme sen säätämistä.

Johtopäätös

Pykälän 2 momentti on poistettava, mikäli ehdotettu 55 d § poistetaan luonnoksesta. Tällainen muutos voidaan tehdä osana 6 a luvun uutta valmistelua.

m. Ehdotetussa 55 m §:ssä säädettäisiin riitojen käsittelyä koskevista sopimusehdoista. Mikä on kantanne ehdotettuun ratkaisuun?

Suhtaudumme neutraalisti

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

-

11.1. Neuvottelumekanismi (13 artikla)

DSM-direktiivin 13 artiklan mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava mahdollisuus saada apua puolueettomalta elimeltä tai sovittelijalta sopimusneuvotteluissa audiovisuaalisten teosten saattamiseksi yleisön saataviin tilausvideopalveluissa. Valmistelussa on arvioitu, että lainsäädäntömme ei aseta esteitä sille, että osapuolet, joilla on lisensiointiin liittyviä vaikeuksia, voivat saada apua sopimukseen pääsemiseksi, esimerkiksi sovittelijoilta asianajajaliiton kautta tai Keskuskauppakamarin sovittelijoilta? Yhdyttekö tähän käsitykseen? Jos ette, miksi?

-

11.2. Kustantajan oikeus hyvityksiin (16 artikla)

DSM-direktiivin 16 artiklan mukaan jäsenvaltiot voivat säätää, että kustantajalla on oikeus osuuteen siirrettyjen oikeuksien nojalla maksetuista hyvityksistä. Tekijänoikeuslain 19 §:n mukaan tekijä ei voi luovuttaa toiselle oikeuttaan lainauskorvaukseen, eikä oikeus lainauskorvaukseen siirry kustantajalle kustannussopimuksen nojalla. Vastaavasti tekijänoikeuslain 26 a §:ssä säädettyä hyvitystä yksityisestä kopioinnista maksetaan vain alkuperäisille oikeudenhaltijoille, eikä hyvitykseen ole subjektiivista oikeutta. Valokopiointia koskevan tekijänoikeuden rajoituksen nojalla kerättävät korvaukset maksetaan käytännössä yhteishallinnointiorganisaation tilityssäntöjen perusteella, mikä mahdollistaa myös korvausten maksamisen kustantajille. Valmistelussa nykytilannetta ei ole pidetty tarpeellisena muuttaa. Yhdyttekö tähän käsitykseen? Jos ette, miksi?

11.3. Vaihtoehtoinen riitojenratkaisumenettely (DSM-direktiivin 21 artikla)

DSM-direktiivin vaihtoehtoista riitojenratkaisumenettelyä koskevan 21 artiklan osalta ei ehdoteta muutoksia voimassaolevaan tekijänoikeussäätelyyn. Valmistelussa on katsottu, että nykyinen lainsäädäntö ei aseta esteitä vapaaehtoisten vaihtoehtoisten riidanratkaisumenetelmien käytölle ja sille, että tekijä tai esittävä taiteilija voisi valtuuttaa esimerkiksi tekijöitä tai esittäviä taiteilijoita edustavan organisaation toimimaan puolestaan myös vapaaehtoisessa vaihtoehtoisessa riidanratkaisussa, kuten välimiesmenettelyssä tai sovittelussa. Yhdyttekö tähän näkemykseen? Jos ette, miksi?

12.1. Kuvailu tekijänoikeusjärjestelmän yleisestä merkityksestä

Esityksen vaikutusarvioinnissa (luku 4.2.) on kuvailtu tekijänoikeusjärjestelmän merkitystä yleisesti. Kuvailuun ei ole lisätty sellaista taustatietoa, joka ilmenee jo HE-luonnoksen 1 ja 2 luvusta, joissa kuvaillaan direktiivien sisältöä ja kansallista sääntelytarvetta. Kuvailuun on sisällytetty tekijänoikeusjärjestelmän kansantaloudellista merkitystä, tekijänoikeuden merkitystä luovien alojen ammattilaisten ja luovien alojen yritysten kannalta, sekä laajemmin osana yhteiskunnan tiedonvälitystä ja innovaatioiden edistämistä. Onko kuvailussa virheitä tai puutteita? Onko sitä tarpeen täydentää, ja jos on, miten?

12.2. Ehdotusten vaikutukset asiaryhmittäin

a. Tekijänoikeuden rajoituksia ja sopimuslisenssiä koskevat ehdotukset. Onko kuvailussa virheitä tai puutteita? Onko sitä tarpeen täydentää, ja jos on, miten?

b. Sopimusehtojen sääntelyyn (tekijöiden ja esittävien taiteilijoiden asema sopimussuhteissa) liittyvien muutosten vaikutukset. Onko kuvailussa virheitä tai puutteita? Onko sitä tarpeen täydentää, ja jos on, miten?

c. Tekijänoikeuden lähioikeuksiin ehdotettujen muutosten pääasialliset vaikutukset (esittävien taiteilijoiden suojan laajentaminen, lehtikustantajan lähioikeus). Onko kuvailussa virheitä tai puutteita? Onko sitä tarpeen täydentää, ja jos on, miten?

-

d. Verkkosisällönjakopalvelun tarjoajan vastuuta koskevan sääntelyn vaikutukset. Onko kuvailussa virheitä tai puutteita? Onko sitä tarpeen täydentää, ja jos on, miten?

Kuvailussa on merkittäviä virheitä ja puutteita. Viittaamme vastauksiimme kohdissa 10.1., 10.2. ja 10.3.

13. Kysymyksiä perusoikeusarvioinnista

HE-luonnoksen 12 luvussa esitystä arvioidaan perusoikeuksien toteutumisen ja lainsäätämismääräyksen kannalta. Onko analyysissä puutteita, esimerkiksi puuttuuko sellaista perustuslakivaliokunnan tai EU-tuomioistuimen ratkaisukäytäntöä, joka olisi asian arvioimisessa tarpeen ottaa huomioon? Jos puuttuu, mitä tulisi lisätä?

Analyysissä on merkittäviä verkkosisällönjakopalveluita koskevaan sääntelyyn liittyviä puutteita. Viittaamme vastaukseemme kohdassa 10.1.

14. Muut yksityiskohdat, joista haluatte lausua

Onko esityksessä muita yksityiskohtia, joita haluatte kommentoida, kuten siirtymäsäännökset, lakien voimaantulo, lain seuranta ja toimeenpano tai jotain muuta vastaavaa?

-

Yhteenveto keskeisistä huomioista

Tässä voitte halutessanne esittää lyhyen yhteenvedon lausuntonne keskeisistä huomioista ja kannanotoista.

-

Marttila Noora
Luovan työn tekijät ja yrittäjät LYHTY